

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning	Sida
	I <i>Meddelanden</i>	
	Kommissionen	
2001/C 333/01	Eurons växelkurs	1
2001/C 333/02	Examensbevis, utbildningsbevis och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet, som medlemsstaterna ömsesidigt erkänner	2
2001/C 333/03	Tillstånd till statligt stöd enligt artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget – Fall i vilka kommissionen inte gör några invändningar ⁽¹⁾	6
2001/C 333/04	Meddelande i enlighet med artikel 12.5 a i rådets förordning nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 angående upplysningar som tillhandahållits av medlemsstaternas tullmyndigheter om klassificering av varor i tullnomenklaturen	9
2001/C 333/05	Förhandsanmälan av en koncentration (Ärende COMP/M.2678 – Sonae/CNP Assurances/Inparsi JV) – Ärendet kan komma att behandlas enligt förenklat förfarande ⁽¹⁾	10
2001/C 333/06	Förhandsanmälan av en koncentration (Ärende COMP/M.2655 – Vopak/JTE/Stolt-Nielsen/JV) ⁽¹⁾	11
2001/C 333/07	Tolkningsmeddelande från kommissionen om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling ⁽¹⁾	12
2001/C 333/08	Tolkningsmeddelande från kommissionen om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och om möjligheterna att ta sociala hänsyn vid offentlig upphandling ⁽¹⁾	27

II *Förberedande rättsakter*

.....

Informationsnummer

Innehållsförteckning (fortsättning)

Sida

III *Upplysningar*

Kommissionen

2001/C 333/09	Förteckning över godkända sökande – Allmänt uttagningsprov KOM/B/1/00 – Biträdande assistenter (B 5/B 4) – Inom informationsteknik och telekommunikationer	42
2001/C 333/10	Inbjudan att lämna projektförslag 2000–2002 – Påminnelse: 18 januari 2002, sista datum att skicka in projektförslag för 2002 inom ramen för Leonardo da Vinci-programmet (Generaldirektoratet för utbildning och kultur)	44

I

(Meddelanden)

KOMMISSIONEN

Eurons växelkurs ⁽¹⁾**27 november 2001**

(2001/C 333/01)

1 euro	=	7,4404	danska kronor
	=	9,3412	svenska kronor
	=	0,6236	pund sterling
	=	0,8788	US-dollar
	=	1,4	kanadensiska dollar
	=	108,99	japanska yen
	=	1,4641	schweiziska franc
	=	7,941	norska kronor
	=	96,93	isländska kronor ⁽²⁾
	=	1,683	australiska dollar
	=	2,1148	nyzeeländska dollar
	=	8,739	sydafrikanska rand ⁽²⁾

⁽¹⁾ Källa: Referensväxelkurs offentliggjord av Europeiska centralbanken.

⁽²⁾ Källa: Kommissionen.

Examensbevis, utbildningsbevis och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet, som medlemsstaterna ömsesidigt erkänner

(2001/C 333/02)

(Uppdatering av meddelande 99/C 351/10 av den 4 december 1999 ⁽¹⁾)

Nedan följer en förteckning över de examensbevis, utbildningsbevis och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet som utarbetats i enlighet med artikel 7 i rådets direktiv 85/384/EEG av den 10 juni 1985 om det ömsesidiga erkännandet av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet, däribland åtgärder för att underlätta ett effektivt utnyttjande av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster ⁽²⁾.

I fråga om arkitektutbildning som påbörjades läsåret 1988/1989 eller senare skall de examensbevis som är förtecknade nedan erkännas av gemenskapens medlemsstater. I fråga om arkitektutbildning som påbörjades före läsåret 1988/1989 skall de examensbevis erkännas som är förtecknade

- vad gäller andra medlemsstater än Spanien och Portugal i artikel 11 i direktiv 85/384/EEG av den 10 juni 1985 ⁽³⁾,
- vad gäller Spanien och Portugal i artikel 1 i direktiv 85/614/EEG av den 20 december 1985 ⁽⁴⁾, och
- vad gäller enbart Portugal, i artikel 1 i direktiv 86/17/EEG av den 27 januari 1986 ⁽⁵⁾, ändrad genom offentliggörande i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*, L 87 av den 2 april 1986.

Enligt direktiv 85/384/EEG skall också andra kvalifikationer i arkitektur erkännas. Dessa anges i artiklarna 5, 12 och 14 i direktivet.

Kommissionen skall i enlighet med artikel 7.2 i direktivet regelbundet offentliggöra uppdateringar av denna förteckning.

Land	Examenstitel	Utfärdande myndighet	Till examensbevis fogade utbildningsbevis
BELGIQUE/BELGIË	Architecte — Architect Architecte — Architect Architect Architecte — Architect Architecte — Architect Ingénieur — civil architecte Architect — architecte Architect — architecte Architect Architect — Architecte Architect — Architecte Bürgerlijke ingenieur — architect	Écoles nationales supérieures d'architecture Instituts supérieurs d'architecture École provinciale supérieure d'architecture de Hasselt Académies royales des Beaux-Arts Écoles Saint-Luc Facultés des sciences appliquées des universités Faculté polytechnique de Mons Nationale hogescholen voor architectuur Hogere-architectuur-instituten Provinciaal Hoger Instituut voor Architectuur te Hasselt Koninklijke Academies voor Schone Kunsten Sint-Lucasscholen Faculteiten Toegepaste Wetenschappen van de Universiteiten "Faculté Polytechnique" van Mons	

⁽¹⁾ EGT C 351, 4.12.1999, s. 39.

⁽²⁾ EGT L 223, 21.8.1985.

⁽³⁾ För Österrike, Finland och Sverige, diplom nämnda i artikel 11 i direktiv 85/384/EEG, ändrad genom anslutningsakten, kan påbörjandet av studierna anses föreligga efter läsåret 1988/1989, men före läsåret 1998/1999.

⁽⁴⁾ EGT L 376, 31.12.1985.

⁽⁵⁾ EGT L 27, 1.2.1986.

Land	Examenstitel	Utfärdande myndighet	Till examensbevis fogade utbildningsbevis
DANMARK	arkitekt cand.arch.	Kunstakademiets Arkitektskole i København Arkitektskolen i Århus	
DEUTSCHLAND	Diplom-Ingenieur, Diplom-Ingenieur Universität Diplom-Ingenieur, Diplom-Ingenieur FH	Universitäten (Architektur/Hochbau) Technische Hochschulen (Architektur/Hochbau) Technische Universitäten (Architektur/Hochbau) Universitäten-Gesamthochschulen (Architektur/Hochbau) Hochschulen für bildende Künste Hochschulen für Künste Fachhochschulen (Architektur/Hochbau) (!) Universitäten-Gesamthochschulen (Architektur/Hochbau) bei entsprechenden Fachhochschulstudiengängen	
ΕΛΛΑΔΑ	Δίπλωμα αρχιτέκτονα-μηχανικού	— Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ), Τμήμα αρχιτεκτόνων-μηχανικών — Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), τμήμα αρχιτεκτόνων-μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής	Βεβαίωση που χορηγεί το Τεχνικό Επιμελη- τήριο Ελλάδας (ΤΕΕ) και η οποία επιτρέπει την άσκηση δραστη- ριοτήτων στον τομέα της αρχιτεκτονικής
ESPAÑA	Título oficial de arquitecto	Rectores de las universidades enumeradas a continuación: La Universidad Politécnica de Cataluña, Escuelas Técnicas Superiores de Arquitectura de Barcelona o del Vallès; La Universidad Politécnica de Madrid, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Madrid; La Universidad Politécnica de Las Palmas, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Las Palmas; La Universidad Politécnica de Valencia, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Valencia; La Universidad de Sevilla, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Sevilla; La Universidad de Valladolid, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Valladolid; La Universidad de Santiago de Compostela, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de La Coruña; La Universidad del País Vasco, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de San Sebastián; La Universidad de Navarra, Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Pamplona	
FRANCE	Diplôme d'architecte DPLG, y compris dans le cadre de la formation professionnelle continue et de la promotion sociale Diplôme d'architecte ESA Diplôme d'architecte ENSAIS	Le ministre chargé de l'architecture École spéciale d'architecture de Paris École nationale supérieure des arts et industries de Strasbourg, section architecture	
IRELAND	Degree of Bachelor of Architecture (B.Arch.NUI) Degree standard diploma in architecture (Dip.Arch) Certificate of associateship (ARIAI) Certificate of membership (MRIA)	National University of Ireland to architecture graduates of University College Dublin College of Technology, Bolton Street, Dublin Royal Institute of Architects of Ireland Royal Institute of Architects of Ireland	

Land	Examenstitel	Utfärdande myndighet	Till examensbevis fogade utbildningsbevis
ITALIA	<p>Laurea in architettura</p> <p>Laurea in ingegneria edile/architettura</p> <p>Soltanto per i diplomi che sanciscono corsi iniziati nell'anno accademico 1998/99</p>	<p>Università di Camerino</p> <p>Università di Catania — Sede di Siracusa</p> <p>Università di Chieti</p> <p>Università di Ferrara</p> <p>Università di Firenze</p> <p>Università di Genova</p> <p>Università di Napoli Federico II</p> <p>Università di Napoli II</p> <p>Università di Palermo</p> <p>Università di Parma</p> <p>Università di Reggio Calabria</p> <p>Università di Roma «La Sapienza»</p> <p>Università di Roma III</p> <p>Università di Trieste</p> <p>Politecnico di Bari</p> <p>Politecnico di Milano</p> <p>Politecnico di Torino</p> <p>Istituto universitario di architettura di Venezia</p> <p>Università dell'Aquila</p> <p>Università di Pavia</p> <p>Università di Roma «La Sapienza»</p>	<p>Diploma di abilitazione all'esercizio indipendente della professione che viene rilasciato dal ministero della Pubblica istruzione dopo che il candidato ha sostenuto con esito positivo l'esame di Stato davanti ad una commissione competente</p> <p>Diploma di abilitazione all'esercizio indipendente della professione che viene rilasciato dal ministero della Pubblica istruzione dopo che il candidato ha sostenuto con esito positivo l'esame di Stato davanti ad una commissione competente</p>
NEDERLAND	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde doctoraal examen van de studierichting bouwkunde, afstudeerrichting architectuur 2. Het getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde doctoraal examen van de studierichting bouwkunde, differentiatie architectuur en urbanistiek 3. Het getuigschrift hoger beroepsonderwijs, op grond van het met goed gevolg afgelegde examen verbonden aan de opleiding van de tweede fase voor beroepen op het terrein van de architectuur, afgegeven door de betrokken examencommissies van respectievelijk: <ul style="list-style-type: none"> — de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten te Amsterdam, — de Hogeschool Rotterdam en omstreken te Rotterdam, — de Hogeschool Katholieke Leergangen te Tilburg, — de Hogeschool voor de Kunsten te Arnhem, — de Rijkshogeschool Groningen te Groningen, — de Hogeschool Maastricht te Maastricht 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Technische Universiteit te Delft 2. Technische Universiteit te Eindhoven 	<p>Verklaring van de Stichting Bureau Architectenregister die bevestigt dat de opleiding voldoet aan de normen van de artikelen 3 en 4 van Richtlijn 85/384/EEG</p>

Land	Examenstitel	Utfärdande myndighet	Till examensbevis fogade utbildningsbevis
ÖSTERREICH	Diplom-Ingenieur, Dipl.-Ing. Diplom Ingenieur, Dipl.-Ing. Diplom Ingenieur, Dipl.-Ing. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch. Magister der Architektur, Magister architecturae, Mag. Arch.	Technische Universität Graz (Erzherzog-Johann-Universität Graz) Technische Universität Wien Universität Innsbruck (Leopold-Franzens-Universität Innsbruck) Hochschule für Angewandte Kunst in Wien Akademie der Bildenden Künste in Wien Hochschule für künstlerische und industrielle Gestaltung in Linz	
PORTUGAL	Carta de curso de licenciatura em Arquitectura	Faculdade de Arquitectura da Universidade técnica de Lisboa Faculdade de Arquitectura da Universidade do Porto Escola superior artística do Porto	
UNITED KINGDOM	Diplomas in architecture Degrees in architecture Final examination Examination in architecture Examination Part II	Universities Colleges of Art Schools of Art Universities Architectural Association Royal College of Art Royal Institute of British Architects	Certificate of architectural education, issued by the Architects Registration Board ⁽²⁾
NORWAY	Sivilarkitekt	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet Arkitektthøgskolen i Oslo Bergen arkitektskole	
SVERIGE	Arkitektexamen	Chalmers Tekniska Högskola AB Kungliga Tekniska Högskolan Lunds Universitet	

⁽¹⁾ Diese Diplome sind je nach Dauer der durch sie abgeschlossenen Ausbildung gemäß Artikel 4 Absatz 1 Unterabsatz 1 oder 2 der Richtlinie 85/384/EWG anzuerkennen.

⁽²⁾ The diploma and degree courses in architecture of the universities, schools and colleges of art should have met the requisite threshold standards as laid down in Articles 3 and 4 of Directive 384/85/EEC and in "Criteria for validation" published by the Validation Panel of the Royal Institute of British Architects and the Architects Registration Board.

EU nationals who possess the Royal Institute of British Architects Part I and Part II certificates, which are recognised by ARB as the competent authority, are eligible. Also EU nationals who do not possess the ARB-recognised Part I and Part II certificates will be eligible for the Certificate of Architectural Education if they can satisfy the Board that their standard and length of education has met the requisite threshold standards of Articles 3 and 4 of the Directive and of the "Criteria for validation".

Tillstånd till statligt stöd enligt artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget**Fall i vilka kommissionen inte gör några invändningar**

(2001/C 333/03)

(Text av betydelse för EES)

Datum för antagande av beslutet: 25.4.2001**Medlemsstat:** Frankrike**Stöd nr:** N 118/2000**Benämning:** Statliga bidrag till professionella idrottsklubbar**Syfte:** Idrott**Rättslig grund:** Art. 19-3 de la loi n° 99-979 du 28 décembre 1999 portant diverses mesures relatives à l'organisation et à la promotion des activités physiques et sportives, dispositions du décret d'application notifié (non encore numéroté). Article L.121-1 du Code français de l'Éducation**Budget:** 600 miljoner franska franc per år**Stödnivå eller stödbelopp:** Åtgärden utgör inget stöd**Varaktighet:** Obegränsad**Övriga upplysningar:** De franska myndigheterna förbinder sig att undvika all överkompensation av nettokostnaderna för skol- och idrottsfostran genom ett system för att kontrollera hur de mottagna bidragen används, särskilt genom att särskilja räkningskaperna och kräva återbetalning av stöd som använts för andra ändamål än sådana som de uttryckligen avsetts för

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids**Datum för antagande av beslutet:** 18.7.2001**Medlemsstat:** Förenade kungariket (West Midlands)**Stöd nr:** N 152/01**Benämning:** MG Rover, utbildningsstöd**Syfte:** Utbildningsstöd till motorfordonssektorn**Rättslig grund:** Learning and Skills Act 2000, Sections 2, 3, 4 and 5**Stödnivå eller stödbelopp:** 9 miljoner pund sterling (cirka 14,4 miljoner euro) – högsta stödnivå på 30 % för specialiserad utbildning och 40,5 % för allmän utbildning**Varaktighet:** 2000–2005

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids**Datum för antagande av beslutet:** 2.10.2001**Medlemsstat:** Österrike (Linz)**Stöd nr:** N 258/01**Benämning:** Miljöstöd till Voest-Alpine Stahl GmbH**Syfte:** Miljöstöd (EKSG-stålsektorn)**Rättslig grund:** Österreichische Halonverordnung BGBl. Nr. 1990/576**Budget:** 24 187,92 euro (332 833 österrikiska schilling)**Stödnivå eller stödbelopp:** 15 %

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids**Datum för antagande av beslutet:** 18.7.2001**Medlemsstat:** Nederländerna**Stöd nr:** N 314/01 och N 315/01**Benämning:**

Utvecklingsstöd till förmån för:

Vietnam – byggande av sex räddningsbåtar

Yemen – byggande av två bogserbåtar

Syfte: Varvsindustrin**Rättslig grund:** Algemene regeling voor export naar ontwikkelingslanden**Stödnivå eller stödbelopp:**

Vietnam: 32,4 %

Yemen: 35 %

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids**Datum för antagande av beslutet:** 14.9.2001**Medlemsstat:** Spanien (Baskien)**Stöd nr:** N 32/01

Benämning: Regional stödordning för främjande och utveckling av landsbygdsområden (Erein-programmet)

Syfte: Utveckling av landsbygdsområden

Rättslig grund: Decreto por el que se regulan las líneas de ayudas a la promoción y desarrollo de las zonas rurales de la Comunidad Autónoma del País Vasco (Programa EREIN)

Budget: 1 miljard spanska pesetas per år (6,01 miljoner euro per år)

Stödnivå eller stödbelopp:

Stöd till produktiva investeringar och förnybara energikällor: 25 % BBE (+ 10 procentenheter i vissa områden på tillbakagång eller med strukturella problem)

Anställningsstöd: 750 000 spanska pesetas per nyanställd (4 507,59 euro per nyanställd); när det gäller långtidsarbetslösa, kvinnor som är familjeförsörjande eller handikappade utgår 1 miljon spanska pesetas per anställd (6 010,12 euro per nyanställd)

Varaktighet: 2001–2006

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Datum för antagande av beslutet: 19.7.2001

Medlemsstat: Frankrike

Stöd nr: N 321/2000

Benämning: Réunion 2000–2006 – Laboratorier och center för tekniköverföring

Syfte: Forskning och utveckling – Stödnivån och de stödberrättigande kostnaderna underskrider de maximibelopp som fastställs i gemenskapsramarna för statligt stöd till forskning och utveckling

Rättslig grund: Contrat de plan État-région 2000–2006

Budget: 4,6 miljoner euro

Varaktighet: Till slutet av 2006

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Datum för antagande av beslutet: 19.9.2001

Medlemsstat: Förenade kungariket

Stöd nr: N 500/01

Benämning: Stöd till järnvägsnätet, riktat till erkända järnvägsinfrastrukturförvaltare (Network Grants to Licensed Heavy Rail Infrastructure Managers)

Syfte: Finansiellt stöd till ett omfattande investeringsprogram för förnyelse av den viktigaste järnvägsinfrastrukturen i Förenade kungariket

Rättslig grund: Section 211 and Schedule 15 of the Transport Act 2000

Budget: 6 771 miljoner brittiska pund

Varaktighet: 2001–2006

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Datum för antagande av beslutet: 25.7.2001

Medlemsstat: Tyskland (Sachsen-Anhalt)

Stöd nr: N 517/2000

Benämning: Stöd till Glunz AG

Syfte: Genomförande av ett stort investeringsprojekt enligt de branschövergripande rambestämmelserna

Rättslig grund:

— 29. Rahmenplan der Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur“

— Investitionszulagengesetz 1999

Budget: 136 513 000 tyska mark (69 767 988 euro)

Stödnivå eller stödbelopp: 35 % brutto

Varaktighet: 1 januari 2000 till slutet av 2002 (tre år)

Övriga upplysningar: Årlig rapport kommer att tillhandahållas

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Datum för antagande av beslutet: 18.7.2001

Medlemsstat: Grekland (Mellersta Makedonien, Attika)

Stöd nr: N 07/01

Benämning: Statligt stöd till Hellenic Petroleum SA

Syfte: Investeringsstöd, petrokemisk industri

Rättslig grund: N 2601/98 «Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις»

Budget: 39 744 miljoner grekiska drakmer (116,64 miljoner euro)

Stödnivå eller stödbelopp: 30,92 % nettobidragsekvivalent

Varaktighet: 1998–2001

Övriga upplysningar: Greklands myndigheter har förbundet sig att iaktta bestämmelserna om kontroll i efterhand som föreskrivs i sektion 6 i de sektorsövergripande bestämmelserna för regionalstöd till stora investeringsprojekt

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Datum för antagande av beslutet: 18.7.2001

Medlemsstat: Tyskland

Stöd nr: N 801/2000

Benämning: EUV-Litography

Syfte: Forskning och utveckling

Rättslig grund: Jährliches Haushaltsgesetz, Einzelplan 30 für den Geschäftsbereich des BMBF, Kapitel 06

Budget: Totalt stödbelopp på 120 miljoner tyska mark (60 miljoner euro)

Stödnivå eller stödbelopp: Light sources 43,2 %; optics 37 %; mask 42,7 %; mask carrier 36,7 %; process/resist 47,1 %; Totalt 39,9 %

Varaktighet: Fem år

Övriga upplysningar: Tyskland kommer att sammanställa en årlig rapport i enlighet med ramverket för forskning och utveckling

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Datum för antagande av beslutet: 6.9.2001

Medlemsstat: Spanien (Extremadura)

Stöd nr: N 834/2000

Benämning: Stödordning för skapande av arbetstillfällen i företaget inom den sociala ekonomin i regionen Extremadura

Syfte: Skapande av sysselsättning och utveckling av företag inom den sociala ekonomin

Rättslig grund: Decreto de la Comunidad Autónoma de Extremadura

Budget: 11,5 miljoner euro

Stödnivå eller stödbelopp: Varierande

Varaktighet: Till och med slutet av 2003

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Datum för antagande av beslutet: 6.6.2001

Medlemsstat: Grekland (Attika, Thessalien, Thessaloniki)

Stöd nr: NN 90/2000

Benämning: Naturgas

Syfte: Regional utveckling

Rättslig grund: N 2364/95 «Ελληνικός νόμος περί φυσικού αερίου», όπως τροποποιήθηκε από το νόμο 2528/97

Budget: Högst 30 miljarder grekiska drakmer (88,2 miljoner euro) för bidrag, ej kvantifierbart beträffande skatteförmånerna

Stödnivå eller stödbelopp: nbe 17 % i Attika, 11,3 % i Thessaloniki, 25 % i Thessalien

Varaktighet: Enskilt ärende (ad hoc), betalas över 7 år, 10 års skatteförmåner

Giltiga språkversioner av beslutstexten, med undantag av konfidentiella uppgifter, finns på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Meddelande i enlighet med artikel 12.5 a i rådets förordning nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 ⁽¹⁾ angående upplysningar som tillhandahållits av medlemsstaternas tullmyndigheter om klassificering av varor i tullnomenklaturen

(2001/C 333/04)

Bindande klassificeringsbesked upphör att gälla, i enlighet med artikel 17 i tullkodexen, från och med den 1 januari 2002 om de inte längre är förenliga med tolkningen av tullnomenklaturen till följd av följande internationella åtgärder på tullområdet.

Ändring av de förklarande anmärkningarna till Harmoniserade systemet och kompendiet över klassificeringsuttalanden som godtagits av Tullsamarbetsrådet (CCC dokument NC0340, bilagorna R/1 och S/1, och NC0430, rapporter från det 26:e och 27:e mötet i HS-kommittén (HSC)):

ÄNDRING AV DE FÖRKLARANDE ANMÄRKNINGARNA SOM SKALL GÖRAS MED STÖD AV ARTIKEL 8 I HS-KONVENTIONEN OCH KLASSIFICERINGSUTTALANDEN UTGIVNA AV VÄRLDSTULLORGANISATIONENS HS-KOMMITTÉ

(26:e och 27:e sessionerna, november 2000 respektive maj 2001)

Dokument NC0340 och NC0430

Ändring av de förklarande anmärkningarna och kompendiet över klassificeringsuttalanden till nomenklaturen i bilagan till HS-konventionen som följer av rekommendationen av den 25 juni 1999 och genomarbetade av HSC vid dess 26:e möte (dokument NC0340)

Förklarande anmärkningar	Bilaga S/1
Klassificeringsuttalanden	Bilaga R/1

Klassificeringsuttalanden godkända av HS-kommittén vid dess 27:e möte (dokument NC0430)

0405.20/2	Bilaga Q/5
0405.20/3	Bilaga Q/5
1901.20/1	Bilaga Q/6
2401.20/1	Bilaga Q/8
2403.10/1	Bilaga Q/9
6114.20/1	Bilaga Q/10
6114.30/1	Bilaga Q/10
6212.10/1	Bilaga Q/10
6307.90/5	Bilaga Q/10
7321.11/1	Bilaga Q/11
8462.21/1 eller 8462.29/1	Bilaga Q/12
8471.80/6	Bilaga Q/13
8471.80/7	Bilaga Q/14
8471.80/8	Bilaga Q/14
8483.10/1	Bilaga Q/15
8525.30/1	Bilaga Q/17
8702.10/3	Bilaga Q/18
8703.10/1	Bilaga Q/19

Upplysningar om innehållet i dessa åtgärder kan fås från Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för skatter och tullunion, rue de la Loi/Wetstraat 200, B-1049 Bryssel eller kan hämtas från det här generaldirektoratets Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/dgs/taxation_customs/index_sv.htm

⁽¹⁾ EGT L 302, 19.10.1992, s. 1.

Förhandsanmälan av en koncentration**(Ärende COMP/M.2678 – Sonae/CNP Assurances/Inparsi JV)****Ärendet kan komma att behandlas enligt förenklat förfarande**

(2001/C 333/05)

(Text av betydelse för EES)

1. Kommissionen mottog den 20 november 2001 en anmälan av en föreslagen koncentration enligt artikel 4 i rådets förordning (EEG) nr 4064/89 ⁽¹⁾, senast ändrad genom förordning (EG) nr 1310/97 ⁽²⁾, genom vilken det portugisiska företaget Sonae Imobiliária SGPS SA (Sonae) som tillhör Sonaegruppen och det franska företaget CNP Assurances (CNP) förvärvar, på det sätt som avses i artikel 3.1 b i förordningen, gemensam kontroll över det portugisiska företaget undertaking Inparsi-Investmentos e Participações SGPS SA (Inparsi), för tillfället kontrollerat av Sonae Imobiliária, genom förvärv av aktier.

2. De berörda företagens affärsverksamheter omfattar följande:

— Sonae: leasing av fastigheter för kommersiella ändamål, träprodukter, försäljning av livsmedel och icke-livsmedel, telekommunikation, media, turism och transport.

— CNP: livförsäkringar.

— Inparsi: leasing av fastigheter för kommersiella ändamål.

3. Kommissionen har vid en preliminär granskning kommit fram till att den anmälda koncentrationen kan omfattas av förordning (EEG) nr 4064/89, dock med det förbehållet att det slutliga beslutet på denna punkt fattas senare. Det bör noteras att detta ärende kan komma att behandlas i enlighet med kommissionens tillkännagivande om ett förenklat förfarande för handläggning av vissa koncentrationer enligt rådets förordning (EEG) nr 4064/89 ⁽³⁾.

4. Kommissionen uppmanar intresserade tredje parter att lämna eventuella synpunkter på den föreslagna koncentrationen.

Synpunkterna måste vara kommissionen tillhanda inom tio dagar efter det att denna förhandsanmälan har offentliggjorts. Synpunkterna kan skickas per fax (32-2) 296 43 01, 296 72 44 eller per post med referensnummer COMP/M.2678 – Sonae/CNP Assurances/Inparsi JV till följande adress:

Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för konkurrens
Direktorat B – Arbetsgruppen för kontroll av företagsfusioner
Rue Joseph II/Jozef II-straat 70
B-1000 Bryssel

⁽¹⁾ EGT L 395, 30.12.1989, s. 1. Rättelse i EGT L 257, 21.9.1990, s. 13.

⁽²⁾ EGT L 180, 9.7.1997, s. 1. Rättelse i EGT L 40, 13.2.1998, s. 17.

⁽³⁾ EGT C 217, 29.7.2000, s. 32.

Förhandsanmälan av en koncentration
(Ärende COMP/M.2655 – Vopak/JTE/Stolt-Nielsen/JV)

(2001/C 333/06)

(Text av betydelse för EES)

1. Kommissionen mottog den 20 november 2001 en anmälan av en föreslagen koncentration enligt artikel 4 i rådets förordning (EEG) nr 4064/89 ⁽¹⁾, senast ändrad genom förordning (EG) nr 1310/97 ⁽²⁾, genom vilken företagen Vopak Chemical Tankers BV (Vopak) som tillhör Royal Vopakgruppen, John T. Essberger GmbH & Co. (JTE) som tillhör Rantzaugruppen och Stolt-Nielsen Transportation Group BV (Stolt-Nielsen), förvärvar, på det sätt som avses i artikel 3.1 b i förordningen, gemensam kontroll över ett nyskapat bolag utgörande ett samriskföretag (JV).

2. De berörda företagens affärsverksamheter omfattar följande:

- Vopak: havstankbåtsrederi.
- Royal Vopakgruppen: distribution av kemikalier, förvaringsterminaler för råolja, vegetabilisk olja, petroleumprodukter och kemikalier, inlandstankbåtsrederi, logistiktjänster, leasing av tankbåtscontainrar.
- JTE: havstankbåtsrederi.
- Rantzaugruppen: linjefart, charterverksamhet för torrfrakt, fartygsmanagement, sjöfartsagent.
- Stolt-Nielsen: transport, förvaring och distribution av kemikalier, syror, ätbara oljor och andra specialvätskor, logistiktjänster, havs- och inlandstankbåtsrederi, drift av tankbåtscontainrar.
- Stolt-Nielsengruppen: förutom Stolt-Nielsenaktiviteter, tillhandahållande av offshore- och undervattensingenjörsvetenskap, konstruktion, inspektion, underhåll och reparationstjänster till olje- och gasindustrin.
- JV: kemikalietankbåtsrederi.

3. Kommissionen har vid en preliminär granskning kommit fram till att den anmälda koncentrationen kan omfattas av förordning (EEG) nr 4064/89, dock med det förbehållet att det slutliga beslutet på denna punkt fattas senare.

4. Kommissionen uppmanar intresserade tredje parter att lämna eventuella synpunkter på den föreslagna koncentrationen.

Synpunkterna måste vara kommissionen tillhanda inom tio dagar efter det att denna förhandsanmälan har offentliggjorts. Synpunkterna kan skickas per fax (32-2) 296 43 01, 296 72 44 eller per post med referensnummer COMP/M.2655 – Vopak/JTE/Stolt-Nielsen/JV till följande adress:

Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för konkurrens
Direktorat B – Arbetsgruppen för kontroll av företagsfusioner
Rue Joseph II/Jozeef II-straat 70
B-1000 Bryssel

⁽¹⁾ EGT L 395, 30.12.1989, s. 1. Rättelse i EGT L 257, 21.9.1990, s. 13.

⁽²⁾ EGT L 180, 9.7.1997, s. 1. Rättelse i EGT L 40, 13.2.1998, s. 17.

Tolkningsmeddelande från kommissionen om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling

(2001/C 333/07)

(Text av betydelse för EES)

(KOM(2001) 274 slutlig)

SAMMANFATTNING

För att det ska vara praktiskt möjligt att uppnå hållbar utveckling krävs att den ekonomiska tillväxten främjar sociala framsteg och tar hänsyn till miljön, att socialpolitiken stimulerar den ekonomiska utvecklingen och att miljöpolitiken är kostnadseffektiv.

Som anges i kommissionens meddelande av maj 2001 om "Hållbar utveckling i Europa för en bättre värld: En strategi för hållbar utveckling i Europeiska unionen" att presenteras vid Europeiska rådets möte i Göteborg i juni 2001, bör medlemsstaterna överväga hur offentlig upphandling kan utnyttjas på ett bättre sätt för att främja miljövänliga produkter och tjänster. Denna kommunikation skall bidra till detta syfte.

Syftet med detta dokument är att analysera och ange de möjligheter som enligt gällande gemenskapslagstiftning finns för att integrera miljöhänsyn i offentlig upphandling.

Om fler möjligheter som sträcker sig utöver dem som ges enligt gällande regelverk skall införas, krävs ingrepp från gemenskapslagstiftarens sida.

Gällande miljölagstiftning och annan lagstiftning – antingen det rör sig om gemenskapslagstiftning eller nationell lagstiftning som är förenlig med gemenskapslagstiftningen – är bindande för upphandlande enheter och kan påverka de val som skall göras och de specifikationer och kriterier som de upphandlande enheterna skall formulera.

Möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling ges i första hand i det inledandet stadiet, nämligen när man fattar beslutet om vad som skall upphandlas. Dessa beslut omfattas inte av bestämmelserna i upphandlingsdirektiven, men faller under fördragets bestämmelser och principerna om fri rörlighet för varor och tjänster, och i synnerhet principerna om icke-diskriminering och proportionalitet.

Upphandlingsdirektiven i sig ger olika möjligheter att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling, främst när de tekniska specifikationerna, urvalskriterierna och tilldelningskriterierna för ett kontrakt fastställs.

De upphandlande enheterna kan även ställa ytterligare krav om dessa är förenliga med fördragets bestämmelser.

För offentliga kontrakt som inte omfattas av upphandlingsdirektiven gäller fördragets bestämmelser och principer. Huru-

vida de upphandlande enheterna har ytterligare möjligheter att i dessa fall upphandla miljövänligt beror på den nationella lagstiftningen.

INLEDNING

Syftet med detta dokument är att analysera och ange de möjligheter som enligt gällande gemenskapslagstiftning finns för att integrera miljöhänsyn i offentlig upphandling och på så sätt ge offentliga upphandlare möjlighet att bidra till en hållbar utveckling.

Politiken för **offentlig upphandling** är ett av de många inslag i inre marknadspolitiken som omfattar de fyra strategiska målen (särskilt fri rörlighet för varor, personer och tjänster). Upphandlingspolitiken skall bidra till att förverkliga den inre marknaden genom att skapa den konkurrens som är nödvändig för att tilldelningen av offentliga kontrakt skall ske på ett sätt som är icke-diskriminerande och för att offentliga medel skall användas rationellt genom att det är det bästa anbudet som antas. Tillämpas dessa principer får offentliga inköpare bäst valuta för pengarna, detta genom att man följer vissa regler för hur kontraktets föremål skall anges, hur urvalet av anbudsgivare skall ske på grundval av objektiva krav och för tilldelningen av kontraktet enbart på grundval av priset eller alternativt en uppsättning objektiva kriterier.

Det första av gemenskapens direktiv om offentlig upphandling tillkom 1971, när direktivet om offentlig upphandling av bygg- och anläggningsarbeten antogs. Sedan dess har direktiven om offentlig upphandling av varor och tjänster antagits samt direktiven för försörjningssektorerna. (1). Direktiven har visserligen ändrats ett flertal gånger, men grundprinciperna har förblivit desamma.

Upphandlingsdirektiven innehåller inte några uttryckliga hänvisningar till miljöskydd eller miljöhänsyn och inte heller till några andra aspekter som sträcker sig utöver de centrala delarna av inre marknadspolitiken, vilket inte är så förvånande med tanke på tidpunkten för antagandet av dessa direktiv.

Efter det att upphandlingsdirektiven antogs har gemenskapen och medlemsstaterna tagit en rad initiativ på **miljöområdet**.

Genom Amsterdamfördraget har principen om att miljöskyddskraven skall integreras i övrig politik stärkts i det att det konstateras att detta är centralt för att uppnå en hållbar utveckling (2).

Även i kommissionens förslag till det sjätte miljöhandlingsprogrammet, som omfattar perioden 2001–2010, anges offentlig upphandling som ett område som i väsentlig utsträckning kan bidra till en miljövänligare marknad genom att upphandlarna inför miljöprestanda bland upphandlingskriterierna ⁽³⁾.

Hållbar utveckling innebär en positiv framtidsvision för Europeiska unionen – ett samhälle med ökat välbefinnande och större rättvisa, en renare, säkrare och sundare miljö samt bättre livskvalitet både för oss själva, våra barn och barnbarn. För att detta skall vara praktiskt möjligt krävs att den ekonomiska tillväxten främjar sociala framsteg och tar hänsyn till miljön, att socialpolitiken stimulerar den ekonomiska utvecklingen och att miljöpolitiken är kostnadseffektiv ⁽⁴⁾. För offentlig upphandling betyder detta att den rättsliga ramen bör inbegripa miljöhänsyn vid sidan om det primära ekonomiska syftet.

Det finns inte någon inre motsättning mellan ekonomisk tillväxt och bevarandet av en acceptabel miljö kvalitet. Det är således inte frågan om ekonomisk tillväxt kontra miljö utan det handlar snarare om att uppnå en samverkan mellan de båda. I sitt meddelande om den inre marknaden och miljön ⁽⁵⁾ konstaterar kommissionen att det faktum att marknader öppnas i allt högre grad i förening med tilltagande miljöutmaningar och ett ökat miljömedvetande har visat sig ha vissa synergieffekter. Vidare konstateras att det oundvikligen också förekommer spänningar mellan den inre marknadens funktion och genomförandet av miljöpolitiken, och att gemenskapen därför måste eftersträva ett samordnat tillvägagångssätt för att uppfylla målen i fördraget avseende både den inre marknaden och miljön, och samtidigt uppfylla sina internationella förpliktelser.

Även internationellt har miljöarbetet gått framåt betydligt. Ett exempel på utvecklingen är antagandet av Kyotoprotokollet. EU har i Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention om klimatförändringar gjort ett åtagande med ett ambitiöst mål för att minska utsläppen av växthusgaser inom tidsramen 2008–2012.

Den ökande vetenskapliga informationen och allmänhetens växande medvetenhet om både orsakerna till miljöförändringar och konsekvenserna av dessa har gjort att intresset sedan flera decennier stadigt ökat för att förebygga miljöförändringar och bidra till en hållbar utveckling. Allt fler konsumenter inom EU, såväl privata som offentliga, övergår till att köpa miljövänliga produkter och tjänster.

Upphandlande myndigheter och andra enheter (nedan kallade "upphandlande enheter") som omfattas av upphandlingsdirektiven är en viktig konsumentgrupp. De kan genom sina inköp,

som uppgår till mer än 1000 miljarder euro eller omkring 14 % av unionens BNP, i hög grad bidra till en hållbar utveckling. Medvetenheten om detta ansvar för en hållbar utveckling har lett till att man i ett antal medlemsstater redan tagit initiativ till en mer miljövänlig offentlig upphandling på både nationell och lokal nivå.

Även om kommissionen i sitt meddelande från mars 1998 ⁽⁶⁾ redan har angivit några av de viktigaste möjligheterna som finns, ställs dock upphandlande enheter ofta inför en situation där det är oklart i vilken utsträckning som miljöhänsyn är förenliga med gällande gemenskapslagstiftning om offentlig upphandling.

Kommissionen har åtagit sig att förklara mer ingående vilka möjligheter som enligt gällande lagstiftning för offentlig upphandling finns för att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling.

Utöver detta tolkningsmeddelande planerar kommissionen att utarbeta en handbok om grön offentlig upphandling med praktiska exempel på hur miljövänliga anbudsfordraren kan genomföras i enlighet med gemenskapslagstiftningen ⁽⁷⁾.

Det är viktigt att komma ihåg, vilket också nämns i meddelandet av den 11 mars 1998, att kommissionen i ett tolkningsdokument som detta inte kan föreslå lösningar som sträcker sig utöver gällande regelverk för offentlig upphandling. Tolkningen av gemenskapsrätten faller dessutom i sista hand utslutande under EG-domstolens behörighet.

Om det konstateras att gällande regelverk för offentlig upphandling inte ger adekvata möjligheter att ta miljöhänsyn krävs en ändring av upphandlingsdirektiven. Noteras bör att i förslagen till ändring av upphandlingsdirektiven, som kommissionen antog den 10 maj 2000, finns miljöegenskaper uttryckligen förtecknade bland de kriterier som kan användas för att fastställa vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga ⁽⁸⁾.

Syftet med detta dokument är därför att undersöka och förtydliga de möjligheter som ges enligt gällande regelverk för offentlig upphandling, så att största möjliga hänsyn till miljöskydd kan tas vid offentlig upphandling. I dokumentet görs en genomgång av de olika faser i ett anbudsfordraren och för varje fas undersöks hur miljöhänsyn kan tas.

I. FASTSTÄLLANDE AV KONTRAKTSFÖREMÅLET

Den första möjligheten att ta miljöhänsyn vid en offentlig upphandling finns i fasen precis innan upphandlingsdirektiven blir tillämpliga, nämligen när man väljer själva kontraktetsföremålet, eller med andra ord när man ställer sig frågan: Vad vill jag, i egenskap av myndighet, låta bygga eller upphandla? På detta stadium har de upphandlande enheterna omfattande möjligheter att ta hänsyn till miljön och välja en miljövänlig produkt eller tjänst. I vad mån detta faktiskt görs beror i hög grad på den upphandlande enhetens medvetenhet och kunskaper.

Det skall understrykas att gällande miljölagstiftning och annan lagstiftning, oavsett om det rör sig om gemenskapslagstiftning eller nationell lagstiftning som är förenlig med gemenskapslagstiftningen, kan begränsa eller påverka denna valfrihet⁽⁹⁾.

Möjligheterna att ta miljöhänsyn varierar beroende på vilken typ av kontrakt det rör sig om.

Byggtreprenadkontrakt omfattar inte bara slutprodukten, byggnaden eller anläggningen, utan även projektering och utförande av arbetet. Den bästa möjligheten för de upphandlande enheterna att ta miljöhänsyn föreligger på projekteringsstadiet. Upphandlande enheter kan ge klara instruktioner till arkitekterna och/eller ingenjörerna att t.ex. projektera en lågenergiförbrukande förvaltningsbyggnad och då inte bara ta hänsyn till isolering och användning av specifika byggmaterial, utan även installation av solceller för värmeförsörjningen. Det kan även ställas krav på att byggnaden utförs på ett sådant sätt att hissar bara behöver användas i begränsad omfattning och att kontor och bord förläggs så att användningen av artificiell belysning/lampor begränsas⁽¹⁰⁾.

De upphandlande enheterna är ansvariga inte bara för valet av byggnaden eller anläggningen och konceptet/projekteringen i sig, utan även för hela utförandet av arbetet och allt det som händer på och runt omkring byggplatsen. De upphandlande enheterna kan därför ställa krav även på utförandet av arbetet, vilket också ger en rad möjligheter att ta miljöhänsyn, t.ex. krav gällande energi- och vattenförbrukning eller avfallshantering på och kring byggarbetsplatsen. Här skulle man t.ex. kunna tänka på brobyggen över floder i naturreservat och i områden där tidvattnet inte får störas med hänsyn till de omgivningar där arbetet skall utföras⁽¹¹⁾.

För en särskild kategori av byggtreprenadkontrakt måste enligt gemenskapsrätten en miljökonsekvensbedömning göras innan man kan fatta beslut om att utföra arbetet⁽¹²⁾. Denna skyldighet, som har sitt ursprung i miljölagstiftningen och inte i upphandlingsdirektiven, har betydelse för den upphand-

lande enhetens val. Behöriga myndigheters skyldighet att ta hänsyn till resultaten av miljökonsekvensbedömningen när de beslutar om tillstånd för ett projekt leder i regel till mer miljöanpassade krav på arbetets utförande.

Även när det gäller **tjänstekontrakt** finns en möjlighet att ställa krav på utförandet. De upphandlande enheterna kan t.ex. ställa krav på att en viss metod för lokalstädning tillämpas, där man bara använder de produkter som är minst skadliga för miljön. Enheterna kan t.ex. också ställa krav på att offentliga transporter skall utföras med elbussar. De kan också ställa krav på vilken metod som skall användas för insamlingen av hushållsavfall.

Varukontrakt gäller i allmänhet upphandling av slutprodukter. Utöver det grundläggande och mycket viktiga valet av föremålet för kontraktet ("vad skall jag upphandla?") är därför möjligheterna att ta miljöhänsyn inte så omfattande som för byggtreprenadkontrakt och tjänstekontrakt. Här kommer miljömedvetandet att påverka valet.

Upphandlingsdirektiven föreskriver inte på något sätt vad de upphandlande enheterna skall upphandla och är därmed neutrala när det gäller själva föremålet för kontraktet.

Om det finns olika sätt att uppfylla ett behov får de upphandlande enheterna själva utforma kontraktetsföremålet på det enligt deras uppfattning miljömässigt bästa sättet⁽¹³⁾ även genom att använda alternativa utföranden (se stycke II.1.4).

Denna frihet har dock sina begränsningar. I egenskap av offentligt organ måste en upphandlande myndighet iakttä allamänna regler och principer i gemenskapsrätten, närmare bestämt principerna om den fria rörligheten för varor och tjänster enligt artiklarna 28–30 (f.d. 30–36) och 43–55 (f.d. 52–66) i EG-fördraget⁽¹⁴⁾.

Detta innebär att föremålet för ett offentligt kontrakt inte får utformas så att målet eller resultatet blir att endast inhemska företag kan delta och anbudsgivare från andra medlemsstater stängs ute.

Upphandlande enheter får utforma kontraktetsföremålet på ur miljösynpunkt bästa sätt enligt deras uppfattning, eller använda alternativa utformningar genom användning av alternativa utföranden men detta får inte leda till att tillgängligheten till upphandlingen begränsas så att anbudsgivare från andra medlemsstater missgynnas.

Frågan om en åtgärd är förenlig med gemenskapslagstiftningen måste bedömas från fall till fall. I meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om den inre marknaden och miljön aviserade kommissionen att den kommer att utarbeta en handbok om tillämpningen av artiklarna 28–30 i fördraget.

De regler som anges ovan är tillämpliga på alla offentliga kontrakt, oavsett om de omfattas av tillämpningsområdet för upphandlingsdirektiven eller ej ⁽¹⁵⁾.

När de upphandlande enheterna har valt kontraktsföremålet är de enligt upphandlingsdirektiven skyldiga att beskriva föremålet på ett sådant sätt att det uppfyller de av den upphandlande myndigheten avsedda ändamålen. I direktiven finns därför ett antal bestämmelser om gemensamma regler på det tekniska området, som skall beaktas i de kontraktshandlingar som hör till varje kontrakt.

II. KONTRAKT SOM OMFATTAS AV UPPHANDLINGS-DIREKTIVEN

1. TEKNISKA SPECIFIKATIONER AV KONTRAKTSFÖREMÅLET OCH MÖJLIGHETEN ATT ANGE MILJÖRELATERADE KRAV

Först och främst måste det understrykas att miljölagstiftningen eller annan lagstiftning, antingen det rör sig om gemenskapslagstiftning eller nationell lagstiftning som är förenlig med gemenskapslagstiftningen, naturligtvis är bindande för upphandlande enheter. Alla upphandlingsdirektiv innehåller en bestämmelse om att de upphandlande enheterna skall ange de tekniska specifikationerna "utan att det påverkar tillämpningen av lagligen bindande nationella tekniska bestämmelser" ⁽¹⁶⁾. Innebörden är att den nationella lagstiftningen, som dock alltid måste vara förenlig med gemenskapsrätten, kan innehålla förbud mot t.ex. att använda vissa ämnen som de nationella myndigheterna anser vara skadliga för miljön eller krav på att en viss lägsta miljöstandard måste iakttas. De upphandlande enheterna måste naturligtvis iakttä sådana lagstiftning.

För att främja öppenheten skall de upphandlande enheterna enligt direktiven ange de tekniska specifikationerna i de allmänna eller specifika kontraktshandlingarna. Syftet med dessa regler är att öppna marknaderna, skapa verklig konkurrens och förhindra att marknaderna reserveras för nationella eller specifika företag (dvs. undvika diskriminering). De tekniska specifikationerna skall innehålla alla de krav som de upphandlande enheterna ställer för att se till att produkten eller tjänsten uppfyller det avsedda ändamålet. Dessa tekniska specifikationer innehåller objektiva, mätbara uppgifter om kontraktsföremålet och måste därmed vara direkt kopplade till kontraktsföremålet.

Direktiven om offentlig upphandling innehåller ett utförligt system för obligatorisk hänvisning till standarder och liknande instrument med en tydlig rangordning: företräde ges åt europeiska instrument och om sådana saknas kan hänvisningen

gälla internationella eller nationella standarder eller jämförbara instrument ⁽¹⁷⁾.

Enligt direktiven är det dessutom förbjudet att ange produkter av ett visst märke, ursprung eller framställning, eftersom det gynnar eller utesluter vissa företag. Angivande av varumärken, patent, typbeteckningar eller specifika ursprung eller framställningar tillåts dock om kontraktsföremålet inte kan beskrivas med tillräcklig precision och begriplighet för alla berörda. Ett sådant angivande måste alltid följas åt av orden "eller likvärdig" i fall där undantag är tillåtna enligt direktivet.

Upphandlande enheter får göra avsteg från reglerna och avstå från hänvisningen till standarder eller jämförbara instrument. Detta gäller särskilt om kontraktet har genuint innovativ karaktär då standarder knappast är relevanta.

Det bör betonas att kravet på hänvisning till (europeisk) standard inte betyder att upphandlande enheter enbart får köpa in produkter och tjänster som överensstämmer med dessa. Myndigheten är bara skyldig att ange dessa instrument som ett riktmärke, varvid leverantörerna skall ha möjlighet att erbjuda likvärdiga lösningar.

För närvarande finns det få europeiska eller nationella standarder som gäller produkters eller tjänsters miljöprestanda ⁽¹⁸⁾. Detta betyder att de upphandlande enheterna, i väntan på att miljöprestanda införlivas med standarderna, kan ange vilken grad av miljöprestanda som krävs i samband med en viss upphandling efter egen uppfattning, under förutsättning att detta inte leder till diskriminering.

Upphandlande enheter får kräva ett högre miljöskydd på bestämda punkter än vad som krävs enligt lagstiftningen eller i standarder, men detta får inte leda till att tillgång till kontraktet begränsas eller till diskriminering mot potentiella anbudsgivare.

1.1 Möjligheten att ställa krav på vilka ursprungsmaterial som skall användas

I begreppet "teknisk specifikation" ingår möjligheten att ställa krav på vilka ursprungsmaterial som skall användas, om detta bidrar till varans eller tjänstens egenskaper på ett sådant sätt att det av den upphandlande myndigheten avsedda ändamålet uppfylls. Så länge dessa krav är förenliga med gemenskapslagstiftningen och i synnerhet icke-diskriminerande, får upphandlande enheter i samband med ett visst kontrakt ställa krav på att vissa material skall användas, t.ex. ett krav i samband med ett visst kontrakt på att fönsterbågarna i en förvaltningsbyggnad skall vara av trä eller krav på returglas eller annat återanvänt material.

1.2 Möjligheten att kräva en viss tillverkningsprocess

I definitionen av tekniska specifikationer i direktiven hänvisas inte uttryckligen till tillverkningsprocesser⁽¹⁹⁾. Men, förutsatt att detta inte innebär att marknaden reserveras för vissa företag⁽²⁰⁾, får de upphandlande enheterna kräva att en viss tillverkningsprocess skall tillämpas, om detta gör det lättare att specificera kraven på produktprestanda (synliga eller osynliga). I tillverkningsprocessen ingår alla krav och aspekter beträffande tillverkningen av produkten, vilka kan bidra till att karakterisera den utan att de nödvändigtvis syns hos slutprodukten.

Detta betyder att produkten skiljer sig från identiska produkter i fråga om tillverkning eller utseende (oberoende av om skillnaden syns eller inte) på grund av att en miljövänlig tillverkningsprocess har använts, t.ex. ekologiskt odlade livsmedel⁽²¹⁾, eller "grön" el. De upphandlande enheterna måste se till att kraven på en viss tillverkningsprocess inte är diskriminerande⁽²²⁾.

Krav som inte rör själva produktionen, t.ex. hur företaget sköts, är å andra sidan inte några tekniska specifikationer och kan därför inte vara tvingande⁽²³⁾.

1.3 Möjligheten att hänvisa till miljömärken

Miljömärken visar att produkter klassas som mer miljövänliga än jämförbara produkter inom samma produktgrupp. Märkena tilldelas på frivillig basis produkter som uppfyller särskilda kriterier i syfte att informera konsumenterna om miljövänliga produkter.

Det finns olika typer av miljömärken: gemenskapens miljömerke⁽²⁴⁾, olika nationella miljömärken och multinationella miljömärken. Privata miljömärken finns också⁽²⁵⁾.

Miljökraven för olika produktgrupper anges i relevanta rättsakter⁽²⁶⁾.

Kraven är baserade på produktens livscykel och hänför sig till olika aspekter, t.ex. produktprestanda, produktmaterial, tillverkningsprocess, återtagande och återbruk, användarinstruktioner och konsumentinformation. De är tekniska specifikationer i den mening som används i direktiven om offentlig upphandling.

Beslut om tilldelning av gemenskapens miljömerke och (multi)nationella miljömärken fattas enligt de förfaranden som fastställts i ifrågavarande instrument⁽²⁷⁾. Dessa system garanterar insyn och är öppna för alla producenter/leverantörer.

Privata miljömärken delas ut av privatpersoner eller privata organisationer. För att få använda ett privat miljömerke krävs tillstånd från ägaren till märket. Det finns inga gemensamma kännetecken eller något gemensamt system som överenskomits eller harmoniserats på nationell eller multinationell nivå

eller EU-nivå. Privata miljömärken ger inte samma garantier för insyn och lika tillgång som gemenskapens eller nationella miljömärken.

Om det saknas krav på hänvisningar⁽²⁸⁾ eller om de upphandlande enheterna kräver högre miljöskyddsstandard än vad som krävs enligt standarder eller lagstiftning, kan de ange tekniska specifikationer för miljöprestanda i överensstämmelse med krav för miljömärkning och de kan ange att produkter som har viss miljömärkning förutsätts vara förenliga med den tekniska beskrivningen i kontraktshandlingarna.

De upphandlande enheterna får inte godta enbart intyg på miljömärkning som bevis⁽²⁹⁾. De skall även godta andra typer av bevis, t.ex. testrapporter. Detta är särskilt viktigt när det gäller nationella och privata miljömärken, för man måste se till att specifikationen och anbudsgivarens möjligheter att efterkomma specifikationen inte leder till att kontraktet begränsas till inhemska/lokala företag (se även artikel 8 i direktiv 93/36/EEG).

1.4 Möjligheten att använda alternativa utföranden

Varor och tjänster som inte är lika skadliga för miljön kan i allmänhet vara dyrare än övriga varor och tjänster. Vid utformningen av kontraktetsföremålet måste den upphandlande enheten finna en balans mellan finansiella hänsyn och målet att köpa miljövänligare produkter.

Användningen av alternativa utföranden⁽³⁰⁾ gör det möjligt för den upphandlande enheten att bedöma vilken lösning som bäst uppfyller de båda målen.

När den upphandlande enheten använder sig av denna möjlighet måste enheten först ta fram en "basutformning" av kontraktetsföremålet vari de grundläggande kraven föreskrivs. Därutöver kan den upphandlande enheten definiera ett eller flera utföranden som är alternativa i förhållande till "basutformningen" av kontraktetsföremålet, t.ex. en högre miljöprestanda eller användningen av en särskild tillverkningsprocess, vilka inte utgör krav enligt "basutformningen".

2. URVALET AV ANBUDSGIVARE

I detta avsnitt behandlas de regler enligt upphandlingsdirektiven som gäller urvalet av de anbudsgivare som den upphandlande myndigheten anser kommer att kunna fullgöra kontraktet.

Reglerna i upphandlingsdirektiven kan delas in i tre olika kategorier.

Den första kategorin rör de grunder som motiverar att en anbudsgivare utesluts från deltagande i upphandlingen. Det handlar här om att vederbörande t.ex. är försatt i konkurs, fällts för brott, gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen eller inte fullgjort sina skyldigheter att erlægga skatter och sociala avgifter.

Den andra kategorin rör anbudsgivarens finansiella och ekonomiska ställning. Dessa regler ger inte utrymme för miljöhänsyn.

Den tredje kategorin rör anbudsgivarens tekniska kapacitet. Dessa regler gör det i viss utsträckning möjligt att ta miljöhänsyn, t.ex. genom att ange en miniminivå av utrustning eller lokaler som garanterar att kontraktet fullgörs korrekt. I direktiven anges ⁽³¹⁾ att den information som krävs som bevis om leverantörens finansiella och ekonomiska ställning och teknisk kapacitet måste begränsas till kontraktets föremål. De möjligheter som öppnas genom dessa regler behandlas närmare nedan.

På försörjningssidan har de upphandlande enheterna större bedömningsmarginal när det gäller anbudsgivarnas kapacitet, eftersom direktiv 93/38/EEG endast kräver tillämpning av objektiva regler och kriterier, som skall vara angivna i förväg och ha ställts till de intresserade anbudsgivares förfogande.

2.1 Grunder för uteslutning från deltagande i upphandlingen

I alla upphandlingsdirektiven anges grunder, på vilka ett företag kan uteslutas från deltagande i en upphandling. Relevanta grunder är i detta sammanhang följande:

"Den leverantör/uppdragstagare/tjänsteleverantör kan uteslutas från deltagande i en upphandling som

c) har fällts för brott mot yrkesetiken enligt lagakraftvunnen dom,

d) har gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen, som på något sätt kan styrkas av den upphandlande myndigheten."

Om överträdelse av miljölagstiftningen enligt lagen betraktas som ett brott mot yrkesetiken ⁽³²⁾, är det enligt direktiven om offentlig upphandling tillåtet för en upphandlande myndighet att utesluta en anbudsgivare från deltagande på den grund som anges under c om företaget har dömts för brottet och domen har vunnit laga kraft.

Kommissionen har vidare föreslagit ett gemenskapsdirektiv med definitioner av en minsta uppsättning miljöbrott ⁽³³⁾.

Begreppet allvarligt fel i yrkesutövningen finns ännu inte definierat i gemenskapslagstiftningen eller rättspraxis ⁽³⁴⁾ och därför överläts det åt medlemsstaterna att definiera detta begrepp i nationell lagstiftning.

2.2 Krav på anbudsgivarnas tekniska kapacitet

I upphandlingsdirektiven anges hur bevis om uppdragstagarens tekniska kapacitet får ges. I direktiven förtecknas uttömmande ⁽³⁵⁾ de bevis på teknisk kapacitet som får ges beroende på kontraktets föremålets art, mängd och ändamål. Varje enskilt krav som en upphandlande myndighet ställer på anbudsgivarens tekniska kapacitet måste därför falla under någon av de hänvisningar som anges i direktiven.

Syftet med urvalsfasen är att finna de anbudsgivare som den upphandlande myndigheten anser kan fullgöra kontraktet på bästa sätt. De olika kraven måste därför ha direkt koppling till kontraktets föremål eller fullgörandet av kontraktet ⁽³⁶⁾.

Bland alla de bevis som anges uttömmande i upphandlingsdirektiven kan följande i vissa fall avse miljöaspekter:

— Uppgift om vilka verktyg, maskiner och teknisk utrustning anbudsgivaren förfogar över för att fullgöra kontraktet.

— En beskrivning av leverantörens tekniska resurser, åtgärder för att garantera kvalitet samt hans forsknings- och utvecklingsresurser.

— Uppgift om vilka tekniker eller tekniska organ som kan anlitas för fullgörandet av kontraktet, även om de inte direkt tillhör företaget, särskilt sådana som ansvarar för kvalitetsssäkring.

2.2.1 Möjligheten att ställa krav på särskild erfarenhet (på miljöområdet)

Om kontraktet kräver särskild know-how på miljöområdet är särskild erfarenhet ett berättigat kriterium för att fastställa att anbudsgivarna har teknisk kapacitet och kunnande ⁽³⁷⁾ och får därför krävas (t.ex. för att bygga en anläggning för avfallshandtering).

2.2.2 Möjligheten att ställa krav på att leverantörer skall ha ett miljöledningssystem

Miljöledningssystem har införts genom en internationell standard (ISO 14001) och i en EG-förordning (EMAS ⁽³⁸⁾).

Genom förordningen införs ett frivilligt miljöledningssystem som bygger på riktlinjer och principer som är harmoniserade i hela EU. EMAS är öppet för organisationer inom EU och EES på alla verksamhetsområden.

Målet för EMAS är att främja en fortsatt förbättring av industriella verksamheters miljöarbete genom att organisationerna utvärderar och förvaltar signifikant miljöpåverkan.

Genomförande av EMAS kräver följande steg. Miljöutredningen är det första steget och ger organisationer en möjlighet att utvärdera sin miljösituation och därmed att bygga upp ett lämpligt förvaltningssystem som skall leda till bättre miljöarbete genom tydliga miljömål. Regelbunden miljörevision ger en möjlighet att kontrollera att miljöförvaltningen fungerar och att följa upp organisationens framsteg mot bättre prestationer i miljöhänseende.

Bland dessa steg finns registreringen som kräver att organisationen antar en miljöpolicy med särskilt följande åtaganden:

- Efterlevnad av alla tillämpliga krav i miljölagstiftningen.
- Förebyggande av föroreningar.
- Fortsatta förbättringar av miljöarbetet.

Alla länder som deltar i EMAS har infört en kontrollmekanism, där oberoende kontrollanter som ackrediteras av ackrediteringsorgan kontrollerar att de krav som ställs i EMAS uppfylls. Denna kontroll leder till en begäran om registrering som beviljas av ett behörigt organ, som medlemsstaten har utsett.

Förteckningarna över registrerade organisationer från EU:s medlemsstater och EES-länderna skickas regelbundet till kommissionen och en fullständig förteckning kan rekvireras därifrån ⁽³⁹⁾.

Innehållet i miljöprogrammen och miljöledningssystemen är skräddarsytt och kan alltså variera mellan olika företag och organisationer. Det går därför inte att ge något generellt svar på frågan om en EMAS-registrering i sig kan vara en av de uppgifter enligt de uttömmande förteckningarna i upphand-

lingsdirektiven som kan anföras för att styrka ett företags eller en organisations tekniska kapacitet. Huruvida ett särskilt miljölednings- och miljörevisionssystem kan vara en av dessa uppgifter beror på innehållet i det systemet.

Det är emellertid viktigt att framhålla att gemensamt för alla miljölednings- och miljörevisionssystem är att företaget eller organisationen uppfyller ett antal minimikrav och att alla sådana system står för ett omfattande miljöarbete och en hög grad av miljöledning.

För att systemet skall kunna komma i fråga som ett sätt att styrka den tekniska kapaciteten bör det påverka varornas kvalitet eller ett företags kapacitet (t.ex. utrustning och tekniker) att fullgöra ett kontrakt med miljökrav (t.ex. ett byggentreprenadkontrakt där entreprenören skall hantera avfall på byggarbetsplatsen).

När delar av ett företags eller en organisations miljöprogram och miljöledningssystem kan betraktas som en eller flera av de referenser som kan krävas för att fastställa ett företags tekniska kapacitet ⁽⁴⁰⁾, kan EMAS-registrering alltid vara ett sätt att styrka detta.

För den skull anges i artikel 11.2 i EMAS-förordningen följande: "I syfte att främja organisationernas deltagande i EMAS bör kommissionen och andra institutioner inom gemenskapen samt andra offentliga myndigheter på nationell nivå, utan att det påverkar gemenskapslagstiftningen, överväga hur registrering i EMAS kan beaktas när det ställer upp kriterier för sin upphandlingspolicy." Upphandlande enheter kan uttryckligen i sina kontraktshandlingar eller i anbudsinfordran ange att om företagen har ett miljölednings- och miljörevisionssystem som uppfyller kraven på teknisk kapacitet, så kommer detta system att accepteras som ett tillräckligt bevis. Samtidigt får upphandlande enheter inte utesluta andra sätt och bara acceptera registrering i EMAS: andra intyg (t.ex. ISO 14001) eller bevis skall också accepteras.

3. KONTRAKTSTILDELNING

När anbudsgivarna har valts ut börjar den fas för de upphandlande enheterna när de skall utvärdera anbudet, vilken leder till kontraktstilldelningen.

I upphandlingsdirektiven finns två alternativ: kontraktet kan tilldelas på grundval av antingen lägsta pris eller "det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet". Syftet med det andra alternativet är att göra det möjligt för de upphandlande enheterna att få bästa valuta för pengarna.

För att fastställa vilket anbud som skall betraktas som det ekonomiskt mest fördelaktiga måste den upphandlande myndigheten på förhand ange vilka kriterier som kommer att vara avgörande vid tilldelningen. Dessa olika kriterier skall anges antingen i upphandlingsmeddelandet eller i kontraktshandlingarna, om möjligt i rangordning.

3.1 Det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

I direktiven anges exempel på kriterier som kan användas för att fastställa vilket anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt ⁽⁴¹⁾. Andra kriterier är möjliga.

Generellt innebär upphandlingsdirektiven att två villkor ställs upp för de kriterier som tillämpas för att fastställa vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga. För det första gäller förbudet mot diskriminering och för det andra skall de kriterier som tillämpas innebära en ekonomisk fördel för den upphandlande myndigheten. Enligt avgörande i domstolen är syftet med upphandlingsdirektiven att undvika både risken för att nationella anbudsgivare får företräde när kontrakt tilldelas av de upphandlande enheterna och möjligheten att ett organ som finansieras eller kontrolleras antingen av staten eller av regionala eller lokala offentligt rättsligt reglerade organ låter andra skäl än ekonomiska påverka ⁽⁴²⁾. Ekonomiska skäl kan omfatta miljöskyddsaspekter, t.ex. en produkts energiförbrukning.

Gemensamt för alla kriterier som tillämpas för att pröva anbuderna är att de, precis som de som uttryckligen anges, måste gälla arten av det arbete som skall utföras eller det sätt på vilket det utförs ⁽⁴³⁾. De kriterier som tillämpas skall vara sådana att den upphandlande myndigheten objektivt kan jämföra de olika anbuderna och välja det mest fördelaktiga på grundval av objektiva kriterier som dem som anges som exempel i direktiven ⁽⁴⁴⁾.

Syftet med denna bedömning är att fastställa vilket anbud som bäst uppfyller den upphandlande myndighetens behov. Tilldelningskriteriernas funktion är därför att bedöma anbudens inboende kvalitet. Detta betyder att tilldelningskriterierna måste vara direkt kopplade till kontraktsföremålet ⁽⁴⁵⁾.

Miljöhänsyn nämns inte uttryckligen i nu gällande upphandlingslagstiftning ⁽⁴⁶⁾; artikeln om tilldelningskriterier måste dock tolkas på ett sådant sätt att miljöhänsyn kan leda till att särskilda tilldelningskriterier fastställs. En produkts "miljövänlighet" är utan närmare preciseringar inte mätbar och har inte nödvändigtvis någon ekonomisk fördel för den upphandlande myndigheten. Men upphandlande enheter kan ta "miljövänlighet" med i beräkningen, t.ex. förbrukning av naturresurser, genom att "översätta" miljömålet till specifika, produktrelaterade och ekonomiskt mätbara kriterier genom att kräva en viss energiförbrukning ⁽⁴⁷⁾. I de flesta fall står sådana krav i relation till en produkts kvalitetsprestanda eller utförande av

arbete och tjänster (dvs. kvalitet eller teknisk förtjänst enligt vad som anges i tilldelningskriterierna). Miljöaspekter på en vara eller tjänst skulle därmed jämföras med varors eller tjänsters estetiska och funktionella egenskaper, vilket är kriterier som uttryckligen anges i upphandlingsdirektiven i egenskap av bedömning av vad som är ekonomiskt mätbart.

Miljöfaktorer kan användas för att fastställa vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga, om dessa faktorer medför en ekonomisk fördel för den upphandlande enheten som kan hänföras till den vara eller tjänst som är föremålet för upphandlingen.

Frågan uppstår då huruvida begreppet "det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet" innebär att varje enskilt tilldelningskriterium måste medföra en ekonomisk fördel direkt för den upphandlande myndigheten, eller om varje enskilt tilldelningskriterium måste vara mätbart i ekonomiska termer, men utan att behöva medföra en ekonomisk fördel för den upphandlande myndigheten i föreliggande kontrakt. Frågan ställdes till domstolen i mål C-513/99 ⁽⁴⁸⁾. Dom väntas i slutet av 2001.

Både i grönboken ⁽⁴⁹⁾ och i meddelandet ⁽⁵⁰⁾ om offentlig upphandling har kommissionen tydligt tagit ställning för den första tolkningen.

Kommissionen vill i detta avseende betona att upphandlande enheter behåller möjligheten att definiera kontraktsföremålet och att på detta stadium av anbudsförfarandet ta miljöhänsyn som är kopplade till en eventuell indirekt ekonomisk fördel, inklusive genom användning av alternativa utföranden (se stycke II.1.4).

3.2 Möjligheten att beakta alla kostnader under en produkts hela livscykel

Livscykelkostnaderna är alla kostnader som uppstår under produktion, förbrukning/användning och bortskaffande av en produkt eller tjänst ("från vaggan till graven") ⁽⁵¹⁾.

Det pris som en upphandlande myndighet betalar för en produkt avspeglar de kostnader som uppstår i de redan avslutade faserna (normalt sett planering, material, produktion och ibland även provning och transport) och skall därför inte beaktas en gång till under tilldelningsförfarandet ⁽⁵²⁾. Alla kostnader som uppstår efter inköpet av produkten och som kommer att bäras av den upphandlande myndigheten, och därigenom direkt kommer att påverka de ekonomiska aspekterna på produkten, får däremot beaktas.

Kostnader som uppstår under en produkts livscykel och som kommer att bäras av den upphandlande myndigheten får beaktas vid prövningen av vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga.

I direktiven anges uttryckligen driftskostnader och kostnads-effektivitet som tilldelningskriterier. Sådana kostnader kan inkludera direkta driftskostnader (energi, vatten och andra resurser som förbrukas under produktlivscykeln), investeringar för framtida besparingar (t.ex. investeringar i bättre isolering för att spara energi och därmed pengar i framtiden) och kostnaderna för underhåll eller för att återvinna produkten. När anbuden prövas kan en upphandlande organisation även ta hänsyn till kostnaderna för avfallshantering eller återvinning.

3.3 Möjligheten att ta hänsyn till externa kostnader som anbuderna ger upphov till

Externa kostnader är skada eller vinst, som varken betalas av den som förorenar eller av förmånstagaren under normala marknadsförhållanden. De definieras som kostnader eller vinster som uppstår när en grupp bedriver social eller ekonomisk verksamhet som påverkar en annan grupp och den första gruppen underlåter att ta ansvar för påverkan⁽⁵³⁾.

Externa kostnader och vinster står i motsatsställning till "traditionella" kostnader och vinster, t.ex. driftskostnader och intäkter av försäljning. Kännetecknande för sistnämnda kostnader är att de betalas med ett pris som sätts av marknaden.

Allmänt gäller att externa kostnader inte bärs av den som köper en produkt eller tjänst, utan av samhället i sin helhet och därför inte kan betraktas som tilldelningskriterium enligt definitionen ovan (se 3.1). Kommissionen vill i detta avseende betona att upphandlande enheter behåller möjligheten att definiera kontraktsföremålet eller ställa krav på utförandet av kontraktet och att på dessa stadier av anbudsförandet ta miljöhänsyn som är kopplade till eventuella externa kostnader.

Bara i vissa fall, t.ex. när externa kostnader uppkommer till följd av genomförandet av kontraktet och samtidigt bärs direkt av köparen av produkten eller tjänsten i fråga kommer dessa kostnader att tas med i räkningen.

I sådana fall måste de upphandlande enheterna vara försiktiga så att de inte inför system som leder till förtur eller dold diskriminering. Hittills har det inte funnits något enhetligt system för att bedöma och ekonomiskt värdera de externa kostnaderna. Men inom EU pågår arbete som syftar till samordning av ekonomiska skattningar av externa kostnader på området transporter, vilket med tiden skulle kunna undanröja den risk för diskriminering som medföljer detta angreppssätt.

3.4 Tillkommande kriterier

Detta begrepp har utvecklats genom domstolens rättspraxis⁽⁵⁴⁾.

Begreppet förekom först i mål 31/87, där domstolen hävdade att ett sådant kriterium (anställning av långtidsarbetslösa) varken har något samband med bedömningen av anbudsgivarens ekonomiska och finansiella lämplighet, tekniska förmåga eller kunnsighet, eller med de tilldelningskriterier som förtecknas i artikel 9 i direktivet. Domstolen ansåg vidare att dessa kriterier icke desto mindre är förenliga med direktivet om offentlig upphandling om de är förenliga med gällande principer i gemenskapsrätten.

I mål C-225/98 hävdade domstolen att⁽⁵⁵⁾ de upphandlande enheterna kunde tillämpa ett villkor som var kopplat till kampanjen mot arbetslöshet, om detta villkor överensstämde med grundläggande principer i gemenskapsrätten, men bara om enheterna var tvungna att överväga två eller flera ekonomiskt likvärdiga bud. Ett sådant villkor kunde tillämpas som tillkommande kriterium efter det att anbuden hade blivit jämförda ur strikt ekonomisk synvinkel. När det gäller kriteriet med anknytning till kampanjen mot arbetslöshet fastställde domstolen att det inte fick ha direkt eller indirekt verkan på dem som lämnade in anbud från andra medlemsstater i gemenskapen och måste anges tydligt i meddelandet om kontrakt så att potentiella anbudsgivare kunde konstatera att ett sådant villkor fanns.

Detta skulle kunna tillämpas på samma sätt på villkor knutna till miljöskydd eller miljöprestanda.

4. UTFÖRANDE AV KONTRAKTET

De upphandlande enheterna får fastställa (detaljerade) kontraktsklausuler som är kopplade till hur kontraktet skall fullgöras. Kontraktsklausulerna får inte vara (förtäckta) tekniska specifikationer, urvalskriterier eller tilldelningskriterier. De får endast röra utförandet av själva kontraktet. Detta innebär att alla sökande måste vara i stånd att fullgöra dessa klausuler om de skulle tilldelas kontraktet. För att garantera öppenhet bör kontraktsklausulerna meddelas alla sökande i förväg.

Kontraktsklausulerna omfattas inte av upphandlingsdirektiven. Klausulerna i sig måste stå i överensstämmelse med de allmänna bestämmelserna och principerna i fördraget, i synnerhet principen om icke-diskriminering.

De upphandlande enheterna har omfattande möjligheter att fastställa kontraktsklausuler som syftar till att skydda miljön.

Följande är exempel på särskilt tillkommande villkor som har bäring på prestandan eller utförandet av kontraktet och som slutligen uppfyller allmänna miljömål som är tillräckligt specifika, överensstämmer med de gemenskapsrättsliga principerna och är förenliga med direktiven⁽⁵⁶⁾:

- Leverans/förpackning av varor i stora partier i stället för styckvis.
- Leverantörens återvinning eller återanvändning av förpackningsmaterial och de använda produkterna.
- Leverans av varor i behållare som kan återanvändas.
- Leverantörens insamling, återtagande, återvinning eller återanvändning av avfall som uppstår under eller efter användningen eller förbrukningen av en produkt.
- Transport och leverans av kemikalier (t.ex. rengöringsprodukter) i koncentrerad form och utspädning på den plats där de skall användas.

Vad beträffar frågan om krav får ställas på ett visst miljövänligt transportmedel för leveransen av varor, bör man tänka på att ett sådant krav skall anges på ett sådant sätt att det har bäring på prestandan eller utförandet av kontraktet och att det skall vara förenligt med principerna enligt gemenskapslagstiftningen. En upphandlande enhet får därför ställa krav på att transporten av de varor som skall levereras utförs genom ett visst transportmedel, förutsatt att detta krav i det särskilda fallet inte leder till diskriminering.

III. KONTRAKT SOM INTE OMFATTAS AV UPPHANDLINGS-DIREKTIVEN

För kontrakt som inte omfattas av upphandlingsdirektiven gäller inte de utförliga direktivbestämmelserna som behandlas ovan.

Gemenskapslagstiftningen överlåter åt medlemsstaterna att besluta huruvida offentlig upphandling som inte omfattas av gemenskapsdirektiven skall omfattas av nationella upphandlingsbestämmelser.

Medlemsstaterna är fria att fastställa sin nationella lagstiftning inom de gränser som sätts genom fördraget och gemenskapslagstiftningen. Det beror därför på den nationella lagstiftningen

om offentlig upphandling får, eller till och med skall, tillämpas för att uppfylla andra mål än målet "bäst valuta för pengarna", som gäller enligt upphandlingsdirektiven.

När kontraktsföremålet fastställs kan en rad olika krav och villkor ställas upp, även om dessa kanske inte har en direkt koppling till kontraktsföremålet. Dessa krav och villkor måste naturligtvis stå i överensstämmelse med de bestämmelser och principer som anges i fördraget. Domstolen har ansett att införandet av klausuler som hänvisar till nationella standarder eller särskilt ursprung i en anbudsinfördran kan leda till att näringsidkare som tillverkar produkter som är likvärdiga med produkter som är certifierade enligt nationella krav avstår från att lämna anbud⁽⁵⁷⁾. Åtgärder som innebär strängare regler för en medlemsstats medborgare eller som de jure eller de facto innebär att vederbörande försätts i en ogynnsam situation jämfört med medborgare i den medlemsstat som infört åtgärden, kan strida mot fördragets regler om fri rörlighet för varor och tjänster.

När det gäller de krav som kan ställas på anbudsgivare, är de upphandlande enheterna fria att ställa krav och fastställa villkor som går utöver vad som är möjligt enligt upphandlingsdirektiven. Kriterierna behöver inte begränsas till anbudsgivarens finansiella och ekonomiska ställning eller tekniska kapacitet. Kraven måste vara förenliga med gemenskapens lagstiftning och de principer som följer av denna, särskilt de regler och principer som rör friheten att tillhandahålla tjänster, icke-diskriminering, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

När det gäller prövningen av anbuderna har den upphandlande enheten full frihet att fastställa tilldelningskriterierna, förutsatt att bestämmelserna enligt fördraget och de gemenskapsrättsliga principerna iaktas och kriterierna är objektiva, tydliga och icke-diskriminerande.

Frågan huruvida fördragsbestämmelserna eller principerna enligt gemenskapslagstiftningen iakttagits måste bedömas från fall till fall.

(⁵⁷) Rådets direktiv 71/305/EEG om samordning av förfarandena vid tilldelning av offentliga upphandlingskontrakt för bygg- och anläggningsarbeten, ersatt med rådets direktiv 93/37/EEG (svenska språkversioner saknas), ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/52/EG.

Rådets direktiv 77/62/EEG om samordning av förfarandet vid offentlig upphandling av varor (svensk språkversion saknas), ersatt av rådets direktiv 93/36/EEG, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/52/EG.

Rådets direktiv 92/50/EEG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av tjänster, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/52/EG.

Rådets direktiv 93/38/EEG av den 14 juni 1993 om samordning av upphandlingsförfarandet för enheter som har verksamhet inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/4/EG.

(²) I artikel 6 i den konsoliderade versionen av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen anges att "miljöskyddskraven skall integreras i utformningen och genomförandet av gemenskapens politik och verksamhet enligt artikel 3, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling."

(³) Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om Europeiska gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram – Miljö 2010: Vår framtid – vårt val – Sjätte miljöhandlingsprogrammet, antaget av kommissionen den 24 januari 2001, KOM(2001) 31 slutlig.

- (4) Meddelande från kommissionen: "Hållbar utveckling i Europa för en bättre värld: En strategi för hållbar utveckling i Europeiska unionen". Kommissionens förslag till Europeiska rådet i Göteborg; KOM(2001) 264 slutlig, antaget den 15 maj 2001.
- (5) Antaget av kommissionen den 8 juni 1999, KOM(1999) 263 slutlig, s. 4.
- (6) Meddelande från kommissionen – Offentlig upphandling inom Europeiska unionen, antaget av kommissionen den 11 mars 1998, KOM(1998) 143 slutlig.
- (7) Grönbok om integrerad produktpolicy, antagen av kommissionen den 7 februari 2001 – KOM(2001) 68 slutlig.
- (8) Artikel 53 i förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av varor, tjänster och byggentreprenader – (KOM(2000) 275 slutlig, 10 maj 2000), och artikel 54 i förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi och transporter – (KOM(2000) 276 slutlig av den 10 maj 2000).
- (9) Som t.ex. skyldigheten att för vissa kategorier av byggentreprenader göra en miljökonsekvensbedömning. Se fotnot 11.
- (10) Vissa förvaltningar i medlemsstaterna har redan utfärdat riktlinjer om "hållbart byggande" till sina upphandlande myndigheter.
- (11) Exempel på detta är Öresundsbron och Vasco da Gama-bron i Lissabon.
- (12) Projekt som omfattas av direktiv 85/337/EEG (EGT L 175, 5.7.1985, s. 40), ändrat genom direktiv 97/11/EEG (EGT L 73, 14.3.1997, s. 5).
- (13) De upphandlande myndigheterna kan antingen kräva att den lösning de valt används eller avstå från att uppställa krav som skulle leda till att anbudsgivarna erbjuder varor, vars tillverkningsprocess skadar miljön. De skulle t.ex. kunna kräva oblekt returpapper.
- (14) KOM(1999) 263 slutlig av den 8 juni 1999, s. 8.
- (15) Med undantag för upphandlande enheter som omfattas av direktivet för försörjningssektorerna (direktiv 93/38/EEG), där det dock rör sig om privata organ.
- (16) Det rör sig om tekniska föreskrifter som i kraft av lagar eller andra författningar måste iaktas för att man skall få släppa en produkt på marknaden eller använda den.
- (17) Se bilagan till detta meddelande.
- (18) Kommissionen är positiv till att europeiska standardiseringsorganisationer integrerar miljöaspekter i standardiseringsprocessen.
- (19) Det bör noteras att tillverkningsprocesser särskilt förtecknas i GPA (avtalet om offentlig upphandling) i definitionen av tekniska specifikationer.
- (20) Se t.ex. artikel 8.6 i direktiv 93/36/EEG.
- (21) När de upphandlande myndigheterna beskriver vad de anser vara ekologiskt odlade livsmedel kan de t.ex. använda den tekniska specifikationen i rådets förordning (EEG) nr 2092/91 av den 24 juni 1991 om ekologisk produktion av jordbruksprodukter och uppgifter därom på jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 198, 22.7.1991, s. 1).
- (22) De får inte kräva att "grön" elektricitet skall alstras endast med hjälp av vindkraft, för vattenkraft och solenergi kan också omvandlas till "grön" elektricitet och därför måste den tekniska beskrivningen vara att grön elektricitet kommer från förnybara energikällor.
- (23) T.ex. krav på att returpapper används på kontoret, att särskilda metoder för avfallshantering gäller på uppdragstagarens företag, att arbetstagarna kommer från särskilda grupper (etniska, funktionshindrade, kvinnor).
- (24) Det europeiska miljömärkningssystemet fastställdes först i rådets förordning (EEG) nr 880/92 av den 23 mars 1992 om ett gemenskapsprogram för tilldelning av miljömärke (EGT L 99, 11.4.1992, s. 1). Denna förordning har upphävts och ersatts med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1980/2000 av den 17 juli 2000 om ett reviderat gemenskapsprogram för tilldelning av miljömärke (EGT L 237, 21.9.2000, s. 1).
På följande Internetadress finns en förteckning över alla produktgrupper för vilka ett miljömärke har utarbetats eller håller på att utarbetas eller ses över: <http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/prodgr.htm>
- (25) En viktig grupp privata miljömärken är de som anger att trävaror kommer från hållbart skogsbruk.
- (26) T.ex. återfinns miljökraven för det europeiska miljömärket för persondatorer i kommissionens beslut av den 26 februari 1999 om fastställande av de ekologiska kriterierna för tilldelning av gemenskapens miljömärke till persondatorer (EGT L 70, 17.3.1999, s. 46).
- (27) Beslut om tilldelning av gemenskapens miljömärke fattas enligt det förfarande som fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1980/2000, och beslut om tilldelning av (multi)nationella miljömärken fattas enligt de förfaranden som fastställs enligt de nationella reglerna. I artikel 10 i förordningen om gemenskapens miljömärke sägs följande: "För att uppmuntra användningen av miljömärkta produkter skall kommissionen och Europeiska gemenskapens andra institutioner, liksom statliga myndigheter på nationell nivå, föregå med gott exempel när de fastställer sina produktkrav, utan att detta påverkar gemenskapslagstiftningen."
- (28) T.ex. en europeisk, internationell eller nationell standard som också omfattar miljöaspekter på en produkt – se ovan punkt II.1.
- (29) Miljömärkta produkter är ofta en liten del av en produktmarknad. Produkter med europeiskt miljömärke utgör normalt mindre än 20 % av marknaden och i vissa fall mindre än 5 %.
- (30) Samtliga upphandlingsdirektiv medger möjligheten för den upphandlande enheten, då tilldelningen av kontraktet görs med utgångspunkt i det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet, att ta hänsyn till anbud som innehåller ett alternativt utförande, vilka uppfyller de av den upphandlande enheten angivna grundläggande kraven. De upphandlande enheterna skall i kontraktshandlingarna ange vilka minimikrav som ska uppfyllas av de alternativa utförandena liksom i förekommande fall ge anvisningar för hur dessa skall presenteras. Då alternativa utföranden inte är tillåtna skall detta anges i meddelandet om offentlig upphandling (artikel 24 i direktiv 92/50/EEG, artikel 16 i direktiv 93/36/EEG, artikel 19 i direktiv 93/37/EEG och artikel 34.3 i direktiv 93/38/EEG).
- (31) Se t.ex. artikel 23.3 i direktiv 93/36/EEG.

- (32) Vissa länder har infört begreppet "miljöbrott" i sin strafflagstiftning. Följande exempel är hämtat från artikel 325 i gällande spansk straffrätt (Ley Orgánica 10/1995 av den 23 november 1995): "den som, i strid med lagar eller andra författningar till skydd för miljön, förorsakar eller den vars handlingar direkt eller indirekt ger upphov till emissioner, utsläpp, strålning, uttag eller utschaktning, igenslamning, buller, skakning, deposition i atmosfär, mark, vattendrag eller grundvatten, även i gränsområden, eller företar vattenuttag som i allvarlig omfattning kan skada balansen i ekosystem döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år, böter som skall erläggas under en period om 8 till 24 månader och yrkesförbud under ett till tre år. Om risk för allvarlig skada för människors hälsa uppstått, skall fängelsestraff utdömas i den övre delen av straffskalan".
- (33) En tillnärmning av en minsta uppsättning miljöbrott, enligt kommissionens förslag, skulle inte hindra medlemsstaterna från att lagstifta om ytterligare brott eller påföljder såsom strängare skyddsåtgärder (artikel 176 EG).
- (34) *Final Report on the Falcone Study on procurement and organised crime* (1998) – vol. I: 24.5.1999 – Institute of Advanced Legal Studies – University of London.
- (35) Dom av den 10 februari 1982 i mål 76/81: *Transporoute et travaux* mot *Ministère des travaux publics*, Rec. 1982; s. 417.
- (36) I tjänstedirektivet (92/50/EEG) anges uttryckligen att dessa krav måste anges beroende på de upphandlade tjänsternas art, mängd och ändamål.
- (37) Dom av den 20 september 1988 i mål 31/87, *Gebroeders Beentjes BV* mot *Nederländska staten*, Rec. 1988, s. 4635, punkt 35.
- (38) Miljölednings- och miljörevisionsordningen infördes först genom rådets förordning (EEG) nr 1836/93 av den 29 juni 1993 (EGT L 168). Förordningen har ändrats och ersatts med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS).
- (39) En förteckning över registrerade anläggningar finns också på Internet: <http://europa.eu.int/comm/environment/emas> I början av 2001 var över 3 000 anläggningar i EU registrerade.
- (40) Se punkt 2.2 ovan: a) Uppgift om vilka verktyg, maskiner och teknisk utrustning anbudsgivaren förfogar över för att fullgöra kontraktet b) En beskrivning av leverantörens tekniska resurser, åtgärder för att garantera kvalitet samt hans forsknings- och utvecklingsresurser, eller c). Uppgift om vilka tekniker eller tekniska organ som kan anlitas för fullgörandet av kontraktet, även om de inte direkt tillhör företaget, särskilt sådana som ansvarar för kvalitetssäkring.
- (41) Pris, leveransdatum, leverans- och genomförandetid, driftskostnader, kostnadseffektivitet, kvalitet, varans eller tjänstens estetiska och funktionella egenskaper, service efter upphandlingen, tekniskt underhåll, lönsamhet, teknisk förtjänst.
- (42) Mål C-380/98: *The Queen and H.M. Treasury, ex parte: University of Cambridge*; dom av den 3 oktober 2000; begäran om förhandsavgörande. (REG 2001, I-8035) och mål C-237/99: *kommissionen mot Frankrike (HLM)*, dom den 1 februari 2001. Ännu ej offentliggjord.
- (43) Mål 31/87: *Gebroeders Beentjes* – (se ovan) – Generaladvokatens förslag till avgörande.
- (44) Case 31/87: *Gebroeders Beentjes* – (se ovan) – punkt 27.
- (45) Se t.ex. artikel 26.1 b i direktiv 93/36/EEG "olika kriterier hänförliga till kontraktet".
- (46) I förslagen till ändring av upphandlingsdirektiven, som antogs av kommissionen den 10 maj 2000, anges miljöegenskaper uttryckligen bland de kriterier som får tillämpas för att fastställa vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga (se fotnot 8).
- (47) Krav för miljömärkning kan användas för att definiera ekonomiskt mest fördelaktiga anbud när de svarar mot villkoren i detta avsnitt.
- (48) Mål C-513/99 *Stagecoach Finland Oy Ab, tidigare Swebus Finland Ab, av Espoo* (begäran om förhandsavgörande) EGT C 102, 8.4.2000, s. 10.
- (49) Grönbok – Offentlig upphandling inom Europeiska unionen: överväganden inför framtiden, antagen av kommissionen den 27 november 1996, KOM(96) 583 slutlig.
- (50) Meddelande från kommissionen – Offentlig upphandling inom Europeiska unionen, antaget av kommissionen den 11 mars 1998, KOM(1998) 143 slutlig.
- (51) I regel handlar det om följande faser (men inte nödvändigtvis i den ordningen): produktplanering; materialinköp; produktion; transport; provning; användning; bortskaffande; återvinning.
- (52) Om transportkostnader eller kostnader för produktprovning bärs av leverantören och avspeglas i priset får de inte beaktas en gång till av den upphandlande myndigheten genom att man adderar dessa till det pris som skall betalas till leverantören.
- (53) Europeiska kommissionen, GD Miljö: *A Study on the Economic Valuation of Environmental Externalities from Landfill Disposal and Incineration of Waste*. Slutrapport, oktober 2000, s. 9.
- (54) Mål 31/87: *Gebroeders Beentjes* – (infra) och mål C-225/98: *kommissionen mot Frankrike*, dom av den 26 september. *Konstruktion och förvaltning av skolbyggnader av Nord-Pas-de-Calais-regionen och departementet Nord* (REG 2000, I-7445).
- (55) Se Allmänna rapporten om Europeiska unionens verksamhet år 2000, punkt 1119, s. 407.
- (56) OECD:s dokument ENV/EPOC/PPC(98)17REV1.
- (57) Dom av den 22 september 1988 i mål 45/87, *kommissionen mot Irland (Dundalk)*, Rec. 1988; s. 4929 och mål C-243/89: *kommissionen mot Danmark (bron över Stora Bält)*, dom den 22 juni 1993 – Rec. 1993, s. I-3353.

BILAGA I

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER PÅ DET TEKNISKA OMRÅDET

De gemensamma bestämmelserna på det tekniska området återfinns i artikel 14 i direktiv 92/50/EEG (tjänster), artikel 8 i direktiv 93/36/EEG (varor) och artikel 10 i direktiv 93/37/EEG (bygg- och anläggningsarbeten). Formuleringen är visserligen inte exakt densamma men innehållet i reglerna är identiskt. Därför återges texten ur artikel 14 i direktiv 92/50/EEG i egenskap av exempel.

DIREKTIV 92/50/EEG

AVDELNING IV

Gemensamma bestämmelser på det tekniska området

Artikel 14

1. De tekniska definitioner som anges i bilaga 2 skall återges i de allmänna eller specifika avtalsdokumenten.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av lagligen bindande nationella bestämmelser, förutsatt att dessa överensstämmer med gemenskapslagstiftningen, skall de tekniska specifikationerna anges av de upphandlande enheterna genom hänvisning till nationella standarder som antagits för att följa Europastandarder eller genom hänvisning till europeiska tekniska godkännanden eller till gemensamma tekniska specifikationer.
3. Den upphandlande myndigheten får avvika från punkt 2, om
  - a) standarder, europeiska tekniska godkännanden eller gemensamma tekniska specifikationer inte innefattar några bestämmelser för att skapa likformighet, eller om tekniska medel saknas för att åstadkomma en nöjaktig anpassning av en produkt till dessa standarder, europeiska tekniska godkännanden eller gemensamma tekniska specifikationer,
  - b) tillämpningen av punkt 2 skulle påverka tillämpningen av rådets direktiv 86/361/EEG av den 24 juli 1986 om inledningskedet av det ömsesidiga erkännandet av typgodkännande för teleterminalutrustning, ändrat genom direktiv 91/263/EEG eller rådets beslut 87/95/EEG av den 22 december 1986 om standardisering inom området informationsteknologi och telekommunikation eller andra av gemenskapens rättsakter inom specifika tjänste- eller varusektorer,
  - c) användningen av dessa standarder, europeiska tekniska godkännanden eller gemensamma tekniska specifikationer skulle tvinga den upphandlande myndigheten att använda produkter eller material som är oförenliga med den utrustning som redan är i bruk eller skulle medföra orimliga kostnader eller orimliga tekniska svårigheter, dock endast under förutsättning att denna avvikelse är ett led i en klart definierad och dokumenterad plan om övergång till Europastandarder, europeiska tekniska godkännanden eller gemensamma tekniska specifikationer inom en viss tid,
  - d) projektet i fråga är av rent innovativt slag, och det därför inte vore ändamålsenligt att använda befintliga Europa-standarder, europeiska tekniska godkännanden eller gemensamma tekniska specifikationer.
4. Upphandlande enheter som återoppar punkt 3 skall alltid, då så är möjligt, införa skälen till detta i det meddelande om upphandling som offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* eller i kontraktshandlingarna och de skall i samtliga fall införa dessa skäl i sin interna dokumentation och på begäran vidarebefordra dessa upplysningar till övriga medlemsstater och till kommissionen.
5. Om det saknas Europastandarder, europeiska tekniska godkännanden eller gemensamma tekniska specifikationer
  - a) skall de tekniska specifikationerna fastställas med hänvisning till nationella tekniska specifikationer som erkänts uppfylla de grundläggande kraven i gemenskapsdirektiven om teknisk harmonisering, enligt de förfaranden som fastställs i dessa direktiv och särskilt enligt de förfaranden som fastställs i direktiv 89/106/EEG,
  - b) får de tekniska specifikationerna fastställas med hänvisning till nationella tekniska specifikationer som avser projektering, beräkningsmetoder, utförande av bygg- och anläggningsarbeten och materialanvändning,
  - c) får de tekniska specifikationerna fastställas med hänvisning till andra handlingar.I det senare fallet är det lämpligt att, i fallande ordning, hänvisa till
  - i) nationella standarder som införts för att genomföra internationella standarder som godtas av den stat den upphandlande myndigheten tillhör,
  - ii) andra nationella standarder och nationella tekniska godkännanden i den stat den upphandlande myndigheten tillhör,
  - iii) varje annan standard.

6. Om inte föremålet för kontraktet motiverar att avvikelse görs, skall medlemsstaterna förbjuda att det i villkoren för ett kontrakt införs sådana tekniska specifikationer som anger produkter av särskilt märke, ursprung eller framställning och som därför gynnar eller utesluter vissa tjänsteleverantörer. I synnerhet skall det vara förbjudet att ange varumärken, patent, typbeteckningar och specifika ursprung eller framställningar. Dock får sådana specifikationer godkännas om de följs av uttrycket "eller likvärdig" i de fall då de upphandlande enheterna inte på annat sätt kan beskriva kontrakt föremålet med tillräcklig precision och begriplighet för alla berörda.

När det gäller försörjningssektorn återfinns de gemensamma bestämmelserna på det tekniska området i artikel 18 i försörjningsdirektivet. Dessa regler skiljer sig från dem i direktiven 92/50/EEG, 93/36/EEG och 93/37/EEG på så sätt att de är mindre detaljerade och uttömmande. Artikel 18 i direktiv 93/38/EEG återfinns nedan.

DIREKTIV 93/38/EEG

AVDELNING III

Tekniska specifikationer och standarder

Artikel 18

1. De upphandlande enheterna skall ange de tekniska specifikationerna i de allmänna dokumenten eller respektive kontraktshandlingarna.
2. De tekniska specifikationerna skall definieras i enlighet med europeiska specifikationer, när sådana finns.
3. Saknas europeiska specifikationer skall de tekniska specifikationerna, så långt möjligt är, definieras i enlighet med andra standarder, som tillämpas inom gemenskapen.
4. De upphandlande enheterna skall definiera de tilläggskrav som är nödvändiga för att komplettera de europeiska specifikationerna eller andra standarder. Därvidlag skall de ge företräde till specifikationer som tar fasta på funktionsduglighet före design eller egenskapsbeskrivningar, såvida inte den upphandlande enheten har objektiva skäl att anse att sådana specifikationer är inadekvata för syftet med kontraktet.
5. Tekniska specifikationer som anger varor av ett visst märke eller ursprung eller speciell framställning, och som gynnar eller utesluter vissa företag, får inte användas, såvida inte sådana specifikationer är oundgängliga med tanke på syftet med kontraktet. I synnerhet förbjuds angivande av varumärke, patent, typbeteckning, specifika ursprung eller framställningar. Dock får en sådan specifikation förekomma om den följs av "eller likvärdig", när syftet med kontraktet inte kan beskrivas på annat sätt med tillräcklig precision och begriplighet för alla berörda.
6. Upphandlande enheter får avvika från punkt 2 om följande gäller:
  - a) Det är tekniskt omöjligt att på ett tillfredsställande sätt fastställa om en vara överensstämmer med de europeiska specifikationerna.
  - b) Tillämpningen av punkt 2 skulle förhindra tillämpningen av rådets direktiv 86/361/EEG av den 24 juli 1986 om inledningsskedet av det ömsesidiga erkännandet av typgodkännande för teleterminalutrustning, eller rådets beslut 87/95/EEG av den 22 december 1986 om standardisering inom området för informationsteknologi och telekommunikation.
  - c) Användningen av dessa specifikationer, i samband med anpassningen av gällande tillämpning till europeiska specifikationer, skulle tvinga den upphandlande enheten att anskaffa varor som är oförenliga med sådana som redan är i bruk, eller skulle medföra orimliga kostnader eller orimliga tekniska svårigheter. Upphandlande enheter får endast utnyttja denna avvikelse som ett led i en klart definierad och dokumenterad plan i syfte att inom en viss tid övergå till europeiska specifikationer.
  - d) Den gällande europeiska specifikationen är inte lämpad för den tilltänkta användningen eller tar inte hänsyn till tekniska utvecklingar som skett sedan den antagits. Upphandlande enheter som utnyttjar denna avvikelse, skall meddela berörd standardiseringsmyndighet, eller något annat organ, som har rätt att ompröva de europeiska specifikationerna, om varför de anser den europeiska specifikationen olämplig och begära att den omprövas.
  - e) Om projektet i fråga är av rent innovativt slag, där europeiska specifikationer inte går att tillämpa.
7. I de meddelanden som skall offentliggöras enligt artikel 21.1 a eller 21.2 a skall det anges om avvikelse enligt punkt 6 har gjorts.
8. Denna artikel gäller inte tvingande tekniska föreskrifter, om dessa är förenliga med gemenskapsrätten.

BILAGA II

DEFINITION AV VISSA TEKNISKA SPECIFIKATIONER

Innehållet av definitionen av vissa tekniska specifikationer i bilaga 2 av direktiv 92/50/EEG (tjänster), bilaga 3 av direktiv 93/36/EEG (varor), bilaga 2 av direktiv 93/37/EEG (bygg- och anläggningsarbeten), och artikel 1, stycke 8–13 av direktiv 93/38/EEG (försörjningssektorerna) är samma, även om inte ordalydelsen av dessa definitioner är helt identisk. Därför finner ni nedan, som exempel, texten från bilaga 2 av direktiv 92/50/EEG.

BILAGA II

DEFINITION AV VISSA TEKNISKA SPECIFIKATIONER

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *teknisk specifikation*: de fullständiga tekniska kraven, som särskilt framgår av kontraktshandlingarnas angivelser av krav på arbete, material, produkt eller vara, vilka möjliggör en sådan beskrivning därav, att arbetet, produkten eller varan uppfyller det av den upphandlande myndigheten avsedda ändamålet. De tekniska kraven skall omfatta nivån för kvalitet, prestanda, säkerhet eller dimensioner inklusive kraven på material, produkter eller varor med avseende på kvalitetssäkring, terminologi, symboler, tester och testmetoder, emballage, märkning och klassificering. De skall också omfatta regler med avseende på utformning och kostnadsberäkning, test, inspektion och godkännande av arbeten, metoder eller konstruktionsteknik, liksom för alla andra tekniska villkor, som de upphandlande myndigheterna kan föreskriva med hänvisning till allmänna eller särskilda bestämmelser rörande avslutade arbeten, inklusive ingående material eller delar.
2. *standard*: en teknisk specifikation, som godkänts av ett erkänt standardiseringsorgan för återkommande och kontinuerlig tillämpning, men som normalt inte är tvingande.
3. *europaisk standard*: en standard som antagits av Europeiska standardiseringskommittén (CEN) eller Europeiska elektriska standardiseringskommittén (Cenelec) såsom "Europastandard (EN)" eller "harmoniseringsdokument (HD)" enligt de gemensamma bestämmelserna för dessa organisationer eller av Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder (ETSI) som "europaisk telekommunikationsstandard (ETSI)".
4. *europaiskt tekniskt godkännande*: ett positivt tekniskt utlåtande om användningen av en produkt, grundat på hur den uppfyller väsentliga krav för bygg- och anläggningsarbeten genom sina egenskaper och angivna villkor för tillämpning och användning. Det europeiska godkännandet skall meddelas av ett organ, som av en medlemsstat särskilt utsetts för detta ändamål.
5. *gemensam teknisk specifikation*: en teknisk specifikation, som upprättats enligt ett förfarande som har erkänts av medlemsstaterna i syfte att åstadkomma enhetlig tillämpning i samtliga medlemsstater, och som har publicerats i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.
6. *väsentliga krav*: krav avseende säkerhet, hälsoskydd och vissa andra hänsyn till det allmännas intresse, vilka kan ha samband med bygg- och anläggningsarbetena.

Tolkningsmeddelande från kommissionen om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och om möjligheterna att ta sociala hänsyn vid offentlig upphandling

(2001/C 333/08)

(Text av betydelse för EES)

(KOM(2001) 566 slutlig)

SAMMANFATTNING

Syftet med detta meddelande, som är en uppföljning av meddelandet om offentlig upphandling inom Europeiska unionen av den 11 mars 1998 ⁽¹⁾, är att klargöra i vilken omfattning gällande gemenskapslagstiftning tillåter att sociala hänsyn beaktas vid offentlig upphandling. Vidare ingår detta meddelande bland de åtgärder som annonserats i den socialpolitiska dagordningen som antogs av Europeiska rådet i Nice i december 2000 ⁽²⁾. Den utgör en del av det integrerade europeiska synsättet för att uppnå den ekonomiska och sociala förnyelse vars riktlinjer drogs upp i Lissabon. Det främsta syftet är att trygga ett positivt och dynamiskt samspel mellan ekonomisk politik, sysselsättningspolitik och socialpolitik.

Om fler möjligheter skall införas och i synnerhet andra hänsyn tas vid upphandling, vilka sträcker sig utöver vad som anges i gällande direktiv om offentlig upphandling, krävs ingrepp från gemenskapslagstiftarens sida.

Samtliga relevanta nationella regler på det sociala området, inklusive genomförandebestämmelser för gemenskapslagstiftningen på området, är bindande för de upphandlande myndigheterna, förutsatt att de är förenliga med gemenskapsrätten. Detta gäller inte minst bestämmelser om arbetsvillkor och arbetslagstiftning.

Underlåtenhet att följa vissa bestämmelser på det sociala området kan under vissa omständigheter leda till uteslutning av anbudsgivare från offentlig upphandling. Det åligger medlemsstaterna att avgöra under vilka dessa omständigheter detta gäller.

Det är framför allt i samband med utförandet av kontraktet, dvs. efter kontraktets tilldelning, som ett offentligt upphandlingskontrakt kan vara ett medel för de upphandlande myndigheterna att befrämja olika sociala mål. De har då nämligen möjlighet att ställa vissa krav på leverantören såsom villkor som ska gälla under avtalstiden, förutsatt att dessa är förenliga med gemenskapsrätten. Villkoren kan avse åtgärder till förmån för olika samhällsgrupper eller sådana som avser att befrämja positiv särbehandling på sysselsättningsområdet.

Direktiven om offentlig upphandling erbjuder dessutom en rad möjligheter att i samband med offentlig upphandling ta sociala hänsyn som är kopplade till de produkter eller tjänster som skall upphandlas, i synnerhet vid utarbetandet av de tekniska specifikationerna och kriterierna för urval av anbudsgivare.

När det gäller upphandlingar som inte omfattas av direktiven kan offentliga inköpare fritt sträva efter sociala mål, förutsatt att detta sker i överensstämmelse med EG-fördragets grundläggande

bestämmelser och principer. Det åligger medlemsstaterna att avgöra om de upphandlande myndigheterna kan eller skall befrämja sådana mål genom offentlig upphandling.

INLEDNING

Detta meddelande, som är en uppföljning av meddelandet om offentlig upphandling inom Europeiska unionen av den 11 mars 1998, syftar till att klargöra i vilken omfattning gällande gemenskapslagstiftning tillåter att sociala hänsyn beaktas vid offentlig upphandling. Tanken är att meddelandet därigenom skall göra det möjligt att på bästa sätt ta olika sociala hänsyn i samband med offentlig upphandling och därmed bidra till en hållbar utveckling, dvs. till såväl ekonomisk tillväxt som sociala framsteg och hänsyn till miljön.

Upphandlingspolitiken är ett inslag i politiken för den inre marknaden. Direktiven på området ⁽³⁾ syftar till att förverkliga den fria rörligheten för varor, etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster vid offentlig upphandling ⁽⁴⁾. För att dessa mål skall kunna uppnås måste förfarandena för offentlig upphandling samordnas i den utsträckning som krävs för att upphandlingar skall utsättas för en effektiv och icke-diskriminerande konkurrens och för att de offentliga medlen skall fördelas på bästa sätt genom val av det bästa anbudet. På detta sätt torde de upphandlande myndigheterna ⁽⁵⁾ kunna få mest valuta för pengarna samtidigt som de följer vissa regler som bl.a. rör val av anbudsgivare enligt objektiva kriterier och tilldelning av kontraktet antingen på grundval endast av priset eller på grundval av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet enligt ett antal objektiva kriterier.

Politiken för den inre marknaden kan förverkligas samtidigt som andra mål fullföljs, inte minst på det sociala området.

Genom utvecklingen av en unik social modell har den europeiska socialpolitiken kommit att spela en central roll i uppbyggnaden av Europas ekonomiska styrka ⁽⁶⁾. Ekonomiska framsteg och social sammanhållning kompletterade med en hög grad av skydd och förbättrad miljö behövs för en hållbar utveckling och är centrala inslag i den europeiska integrationsprocessen. EU har som mål att höja levnadsstandarden, främja en hög sysselsättningsnivå och ett starkt socialt skydd, förbättra levnads- och arbetsvillkor och verka för en ökad livskvalitet ⁽⁷⁾. Denna socialpolitiska dagordning, som antogs av Europeiska rådet i Nice i december 2000, utgör en del av det integrerade europeiska synsättet för att uppnå den ekonomiska och sociala förnyelse som man drog upp riktlinjerna för i Europeiska rådet i Lissabon. Det främsta syftet är att trygga ett positivt och dynamiskt samspel mellan ekonomisk politik, sysselsättningspolitik och socialpolitik samt att få till stånd en politisk överenskommelse som skall mobilisera de viktigaste aktörerna att tillsammans arbeta mot det nya strategiska målet ⁽⁸⁾.

Vidare anges i Amsterdamfördraget att en av Europeiska unionens prioriteringar är att undanröja ojämlikheter och främja jämställdheten mellan könen i hela Europeiska unionens politik och verksamhet. I artikel 13 i fördraget fastställs också nödvändigheten av att bekämpa all diskriminering⁽⁹⁾. Stadgan om de grundläggande rättigheterna som högtidligt tillkännagavs i Nice bekräftar EU:s mål att fullt ut integrera de grundläggande rättigheterna i alla EU:s politikområden och åtgärder⁽¹⁰⁾.

De nu gällande direktiven om offentlig upphandling innehåller inga särskilda bestämmelser om befrämjande av sociala mål i samband med offentlig upphandling⁽¹¹⁾. Kommission anser dock, vilket den redan sagt i sitt meddelande från 1998, att gällande gemenskapsrätt på området för offentlig upphandling erbjuder ett antal möjligheter som – om de utnyttjas på lämpligt sätt – gör det möjligt att nå de eftersträvade målen.

Begreppet "sociala hänsyn" i detta meddelande bör förstås i mycket vid bemärkelse. Det omfattar såväl åtgärder för att trygga de grundläggande rättigheterna, liksom principerna om likabehandling och icke-diskriminering (t.ex. jämställdhet mellan könen) som nationell lagstiftning samt tillämpliga gemenskapsdirektiv på det sociala området⁽¹²⁾. Begreppet "sociala hänsyn" omfattar vidare preferensklausuler (t.ex. för integrering av missgynnade personer eller personer som slagits ut från arbetsmarknaden samt positiv särbehandling, särskilt i samband med bekämpning av arbetslöshet och social utslagning).

Syftet med detta meddelande är att klargöra i vilken omfattning gällande gemenskapsrätt, vilken är tillämplig på offentlig upphandling, tillåter att ta sociala hänsyn i samband med offentlig upphandling. Nedan redovisas för var och en av de olika faserna i ett upphandlingsförfarande om och i vilken utsträckning sociala hänsyn kan tas.

Det bör påpekas att det under alla omständigheter är EG-domstolen som i sista hand tolkar gemenskapsrätten.

Om det skulle anses att nuvarande regelverk för offentlig upphandling inte ger lämpliga möjligheter att ta sociala hänsyn måste upphandlingsdirektiven ändras. I de förslag till ändring av direktiven⁽¹³⁾ som kommissionen antog den 10 maj 2000 nämns uttryckligen utföravillkor som avser att främja sysselsättning för socialt utsatta eller utslagna eller bekämpa arbetslöshet.

1. UPPHANDLING SOM OMFATTAS AV UPPHANDLINGS-DIREKTIVEN

1.1 Fastställande av kontraktetsföremålet

Den första möjligheten att ta sociala hänsyn i samband med offentlig upphandling finns i fasen precis innan upphandlingsdirektiven blir tillämpliga, nämligen vid valet av själva föremålet för upphandlingen (kontraktetsföremålet), eller med andra ord när man ställer sig frågan: Vad vill jag, i egenskap av upphandlande myndighet, köpa eller låta bygga? På detta stadium har den upphandlande myndigheten omfattande möjligheter att ta sociala hänsyn. Den kan välja en vara eller tjänst som motsvarar sina sociala mål. I vad mån detta faktiskt görs beror i hög grad på den upphandlande myndighetens medvetenhet och kunskaper.

Som kommissionen anger i sitt meddelande om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling så varierar möjligheterna att ta hänsyn till miljön beroende på vilken typ av kontrakt det rör sig om⁽¹⁴⁾. Detsamma gäller sociala hänsyn. Det är i synnerhet i samband med upphandling av bygg- eller anläggningsarbeten men även tjänster – där det bl.a. kan ställas krav på hur uppdraget skall utföras – som de upphandlande myndigheterna har störst möjlighet att ta sociala hänsyn. Vid upphandling av varor är möjligheterna att ta sociala hänsyn – utöver själva valet av kontraktetsföremål ("vad skall jag köpa?") – mer begränsade. En upphandlande myndighet kan således välja att upphandla varor eller tjänster som avser att uppfylla en viss samhällsgrupps, t.ex. socialt missgynnade eller utslagna personers behov⁽¹⁵⁾. I detta sammanhang bör det påpekas att tjänsteupphandlingar med ett socialt syfte (med ett socialt ändamål) i de flesta fall gäller sådana tjänster som avses i bilaga IB i direktiv 92/50/EEG eller bilaga XVIB i direktiv 93/38/EEG, och omfattas därmed inte av de detaljerade förfarandebestämmelserna enligt direktiven, särskilt vad gäller urval och tilldelning av kontrakt⁽¹⁶⁾ (se nedan, sista stycket i del II).

Om det finns olika lösningar som uppfyller den upphandlande myndighetens behov får den sistnämnda fritt utforma kontraktetsföremålet på ett sätt som han anser befrämjar hans sociala mål på bästa sätt. Han kan även begära in alternativa anbud (se nedan avsnitt 1.2).

Denna frihet gäller dock inte obegränsat. I egenskap av offentligt organ måste en upphandlande myndighet iakttta gemenskapsrättens grundläggande regler och principer, närmare bestämt principerna om fri rörlighet för varor och tjänster enligt artiklarna 28–30 (f.d. 30–36) och 43–55 (f.d. 52–66) i EG-fördraget⁽¹⁷⁾.

Detta innebär att föremålet för en offentlig upphandling inte får utformas i syfte att, eller på så sätt att detta leder till att endast inhemska företag kan delta och anbudsgivare från andra medlemsstater stängs ute.

Gällande social eller annan lagstiftning, oavsett om det är gemenskapslagstiftning eller nationell lagstiftning vilken är förenlig med gemenskapsrätten, kan också påverka eller begränsa denna valmöjlighet.

Generellt får upphandlande myndigheter, vid fastställandet av det som skall upphandlas, fritt välja sådana varor, tjänster eller arbeten, inklusive genom att använda sig av alternativa anbud, vilka motsvarar deras socialpolitiska prioriteringar, förutsatt att detta val inte leder till att tillgängligheten till upphandlingen begränsas och anbudsgivare från andra medlemsstater missgynnas.

Det har under alla omständigheter ingen betydelse för tillämpningen av upphandlingsdirektiven om det rör sig om ett kontrakt med "sociala" ändamål (t.ex. byggande av en skola, ett sjukhus eller ett ålderdomshem). Sådana kontrakt skall tilldelas enligt bestämmelserna i direktiven om de faller inom deras tillämpningsområde.

Den upphandlande myndighetens val av föremål för upphandlingen konkretiseras först genom de tekniska specifikationerna.

1.2 Tekniska specifikationer

Som kommissionen redan angivit i ovannämnda meddelande om möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling⁽¹⁸⁾, innehåller upphandlingsdirektiven⁽¹⁹⁾ bestämmelser om tekniska specifikationer enligt vilka de krav som varan, tjänsten eller entreprenaden måste uppfylla skall anges i förfrågningsunderlaget eller kravspecifikationen för varje enskild upphandling.

Enligt upphandlingsdirektiven kan upphandlande myndigheter med hjälp av de tekniska specifikationerna närmare beskriva den vara eller tjänst som skall upphandlas, förutsatt att en sådan beskrivning överensstämmer med direktiven och att detta inte leder till att vissa anbudsgivare utesluts eller gynnas⁽²⁰⁾.

I ovannämnda meddelande anger kommissionen bl. a. att direktivbestämmelserna avseende tekniska specifikationer är tillämpliga utan att de påverkar tillämpningen av bindande nationella tekniska föreskrifter som är förenliga med gemenskapslagstiftningen⁽²¹⁾. Dessa föreskrifter kan till exempel avse produktsäkerhet, hälsoskydd och hygien eller byggnaders eller allmänna färdmedels tillgänglighet för personer med funktionshinder (t.ex. tillgänglighetsstandarder avseende korridorers och dörrars bredd, anpassade toaletter, ramper) eller vissa varor och tjänster (t.ex. på IT-området⁽²²⁾).

När det gäller upphandling av bygg- eller anläggningsarbeten kan de upphandlande myndigheterna vara förpliktade av be-

stämmelserna om hälsa och säkerhet på byggarbetsplatsen enligt direktiv 92/57/EEG⁽²³⁾. Detta direktiv har vissa konsekvenser för hur byggarbetsplatsen skall organiseras i praktiken. Direktivet kan t. ex. konkretiseras genom tekniska krav i kravspecifikationen, vilka syftar till att garantera arbetstagarnas liksom andra personers hälsa och säkerhet på byggarbetsplatsen. Det kan till exempel röra sig om åtgärder för att förebygga olyckor i arbetet, som skyltning, förvaring av farliga ämnen och produkter eller instruktioner för hur maskiner skall köras.

Förutom de specifikationer som följer av lagstiftning på det sociala området kan det även finnas tekniska specifikationer med en social dimension, vilka är ägnade att objektivt beskriva en vara eller en tjänst⁽²⁴⁾.

De upphandlande myndigheterna får bl.a. ställa krav på tillverkningsprocessen om detta bidrar till att beskriva produktens egenskaper i förhållande till konkurrerande produkter och på ett sådant sätt att det av den upphandlande myndigheten avsedda ändamålet uppfylls⁽²⁵⁾. Användning av social märkning för att ange ett företags "sociala" förmåga behandlas i punkt 1.3.2 i detta meddelande⁽²⁶⁾.

De upphandlande myndigheterna kan dessutom ta hänsyn till alternativa anbud⁽²⁷⁾. De upphandlande myndigheterna kan således välja det utförande som bäst svarar mot både deras finansiella och sociala prioriteringar, samtidigt som det uppfyller de i kravspecifikation ställda minimikraven. Dessa alternativa anbud kan t.ex. föreslå olika tekniska lösningar för en produkts ergonomiska egenskaper eller för att se till att personer med funktionshinder får tillgång till viss utrustning eller vissa tjänster, t.ex. elektroniska eller datarelaterade verktyg och tjänster.

1.3 Urval av anbudssökande eller anbudsgivare

Direktiven innehåller två olika typer av bestämmelser om urval.

Dels innehåller direktiven en uttömmande förteckning över sådana fall då en anbudssökandes eller anbudsgivares personliga omständigheter kan leda till att vederbörande utesluts från deltagande i upphandlingsförfarandet. Här avses huvudsakligen om vederbörande är försatt i konkurs, har dömts för brott eller gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen eller inte har betalat sina skatter eller sociala avgifter. Dessa grunder till uteslutning skall tolkas restriktivt. Användningen av dessa bestämmelser om uteslutande är emellertid inte obligatoriskt.

Dels föreskriver direktiven att anbudssökandenas eller anbudsgivarnas respektive lämplighet att delta i en upphandling eller lämna in anbud skall bedömas utifrån kriterier avseende deras ekonomiska och finansiella ställning samt tekniska kapacitet⁽²⁸⁾. I direktiven fastställs uttömmande och tvingande s. k. kvalitativa urvalskriterier, dvs. kriterierna avseende teknisk, ekonomisk och finansiell kapacitet, på grundval av vilka valet av anbudssökande eller anbudsgivare får göras⁽²⁹⁾. Andra urvalskriterier än de som avses i direktiven kan därför inte anses vara förenliga med de nu gällande direktiven.

I ovannämnda Beentjesmål ansåg domstolen att ett krav på anställning av långtidsarbetslösa inte kunde relateras till prövningen av anbudsgivarens lämplighet utifrån dennes ekonomiska och finansiella ställning eller tekniska kapacitet och kunskaper (se punkt 28 i domen) ⁽³⁰⁾. Kommissionen vill i detta avseende framhålla att de upphandlande myndigheterna får ställa krav på utförandet av kontraktet och på detta stadium av upphandlingsförfarandet införa ett villkor om anställning av långtidsarbetslösa (se nedan punkt 1.6).

När det gäller leverantörers ekonomiska och finansiella kapacitet anges i direktiven olika bevis som den anbudssökande eller anbudsgivaren kan tillhandahålla för att styrka sin kapacitet att fullgöra ett visst kontrakt. Denna förteckning över bevis är inte uttömmande. Eventuella andra bevis som den upphandlande myndigheten begär måste dock vara ändamålsenliga, dvs. av sådan karaktär att de kan styrka leverantörens ekonomiska och finansiella ställning i strikt bemärkelse och för den aktuella upphandlingen ⁽³¹⁾. De bevis som för närvarande får begäras in för bedömning av anbudsgivarens ekonomiska och finansiella kapacitet tillåter inte att sociala hänsyn tas.

När det gäller prövningen av den tekniska kapaciteten tillåter direktivbestämmelserna i viss utsträckning att sociala hänsyn tas. De möjligheter som ges genom dessa regler behandlas närmare nedan (se punkt 1.3.2).

I direktiven anges ⁽³²⁾ att de upplysningar som erfordras för att styrka leverantörens finansiella och ekonomiska ställning samt hans tekniska kapacitet måste begränsas till sådana som kan relateras till föremålet för upphandlingen.

Inom försörjningssektorerna har de upphandlande enheterna större valfrihet. I artikel 31.1 i direktiv 93/38/EEG anges endast att man skall använda i förväg fastställda "objektiva kriterier och regler" som skall göras tillgängliga för alla intresserade anbudssökanden och anbudsgivare.

1.3.1 Uteslutning av anbudssökande och anbudsgivare som inte följer den sociala lagstiftningen

I ovannämnda meddelande från 1998 påminner kommissionen att de nu gällande upphandlingsdirektiven innehåller bestämmelser som tillåter att anbudssökande eller anbudsgivare som brutit mot sociallagstiftning, t.ex. avseende främjande av jämställdhet, utesluts vid urvals-förfarandet.

Enligt upphandlingsdirektiven får en anbudsgivare uteslutas om han "inte har fullgjort sina skyldigheter att erlägga socialförsäkringsavgifter enligt lagstiftningen i det land där han är etablerad eller i det land där den upphandlande myndigheten finns" ⁽³³⁾.

Dessutom är det enligt upphandlingsdirektiven möjligt att utesluta anbudsgivare som "har fällt för brott mot yrkesetik enligt lagkraftvunnen dom" eller som "har gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen, som på något sätt kan styrkas av den upphandlande myndigheten" ⁽³⁴⁾.

En anbudsgivare som enligt lagkraftvunnen dom dömts för brott mot nationell lagstiftning, exempelvis om förbud mot illegalt arbete, kan uteslutas från ett upphandlingsförfarande med stöd av de bestämmelser som anges ovan ⁽³⁵⁾.

Upphandlingsdirektiven medger även, i de medlemsstater som antagit bestämmelser om detta i sin nationella lagstiftning, att upphandlande myndigheter utesluter från ett upphandlingsförfarande sådana anbudssökande eller anbudsgivare som har underlåtit att följa dessa bestämmelser.

Det kan alltså finnas fall då anbudsgivare som brutit mot lagstiftning på det sociala området kan uteslutas från deltagande i en offentlig upphandling, förutsatt att denna lagöverträdelse enligt nationell lagstiftning utgör ett allvarligt fel avseende yrkesutövningen eller ett brott mot yrkesetik. Dessa bestämmelser om uteslutning kan t.ex. gälla underlåtenhet att följa bestämmelser om likabehandling, hälsa och säkerhet eller sådana bestämmelser som gäller vissa samhällsgrupper ⁽³⁶⁾. En upphandlande myndighet får till exempel utesluta en nationell anbudsgivare som inte upprättat en jämställdhetsplan trots att skyldighet till sådan föreligger enligt den nationella lagstiftningen i den medlemsstat där den upphandlande myndigheten finns, förutsatt att det betraktas som ett allvarligt fel i den medlemsstaten att inte följa sådan lagstiftning.

Det finns ännu ingen definition på begreppet allvarligt fel i yrkesutövningen, vare sig i gemenskapsrätten eller i rättspraxis ⁽³⁷⁾. Det är därför upp till medlemsstaterna att definiera begreppet i sin nationella lagstiftning och avgöra om det är ett allvarligt fel i yrkesutövningen att underlåta att fullgöra vissa skyldigheter på det sociala området.

1.3.2 Sociala hänsyn vid prövningen av de anbudssökandes eller anbudsgivarnas tekniska kapacitet

I upphandlingsdirektiven anges på vilket sätt en anbudssökande eller anbudsgivare kan styrka sin tekniska kapacitet. Direktiven innehåller en uttömmande förteckning över de upplysningar och bevis på teknisk kapacitet som får begäras från anbudssökanden eller anbudsgivare för att styrka sin tekniska förmåga och kapacitet beroende på det enskilda kontraktet ⁽³⁸⁾. Varje enskilt krav som ställs med avseende på anbudssökandens eller anbudsgivarnas tekniska kapacitet är därför begränsat till de bevis som framgår av direktiven.

Syftet med urvalsfasen är att välja ut de anbudsgivare som den upphandlande myndigheten anser kan genomföra det aktuella kontraktet. De krav som ställs måste därför vara direkt kopplade till kontraktets föremål (39).

På detta stadium i urvalsfasen får en upphandlande myndighet begära in uppgifter om anbudsgivarens erfarenhet och yrkesmässiga färdigheter (40). Det kan till exempel röra sig om att kontrollera företagets personalsammansättning och ledning, teknisk utrustning och kvalitetssäkringssystem för att försäkra sig om att företaget – mot bakgrund av personalens kvalifikationer och de resurser som står till förfogande – är i stånd att fullgöra kontraktet.

Om kontraktet kräver särskild kompetens på det "sociala" området kan krav på särskild erfarenhet användas som kriterium vid bedömningen av anbudsgivarnas tekniska kapacitet och kunnande (41).

När det gäller de uppgifter som får begäras in enligt upphandlingsdirektiven (42) får hänsyn endast tas till företagets "sociala förmåga" (ibland kallat "socialt ansvar" (43)) om denna förmåga styrker företagets i ovannämnda bemärkelse tekniska kapacitet att fullgöra det aktuella kontraktet.

1.4 Tilldelning av kontrakt

När de anbudssökande eller anbudsgivarna valts ut kan den upphandlande myndigheten börja utvärdera anbuden, vilket leder till tilldelningen av kontraktet.

Urval av anbudssökande eller anbudsgivare och kontraktstilldelning utgör två olika moment som styrs av olika regler.

Upphandlingsdirektiven tillåter två typer av kriterier för tilldelningen av kontrakt (44), antingen det lägsta priset, vilket inte behöver kommenteras, eller "det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet".

Om kontraktet skall tilldelas det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet, föreskriver direktiven att den upphandlande myndigheten i förfrågningsunderlaget eller i meddelandet om upphandling skall ange vilka tilldelningskriterier man avser att tillämpa, om möjligt i rangordning med den viktigaste först. Härav följer att den upphandlande myndigheten måste ange

samtliga kriterier som skall tillämpas vid utvärderingen av anbuden. Den får således inte använda sig av andra kriterier än de som angivits i meddelandet om upphandling eller i förfrågningsunderlaget.

1.4.1 Det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet

I upphandlingsdirektiven anges ett antal exempel på kriterier som de upphandlande myndigheterna får använda för att avgöra vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga (45). Även andra kriterier får tillämpas.

Generellt ställs två villkor upp i upphandlingsdirektiven med avseende på de kriterier som skall avgöra valet av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Först och främst skall principen om förbud mot diskriminering iakttas (46). För det andra skall de kriterier som tillämpas vara till ekonomisk fördel för den upphandlande myndigheten. Domstolen har bekräftat att syftet med direktiven är att undanröja såväl risken för att nationella anbudsgivare eller nationella sökande ges företräde när upphandlande myndigheter tilldelar kontrakt som möjligheten att ett organ som finansieras eller kontrolleras av staten, regionala eller lokala myndigheter eller andra organ som lyder under offentlig rätt låter sig styras av andra hänsyn än ekonomiska (47).

Gemensamt för samtliga de kriterier som får tillämpas vid utvärderingen av anbuden är att de skall, i likhet med dem som anges som exempel, röra kontraktets föremål eller det sätt på vilket uppdraget skall utföras (48). Kriterierna skall göra det möjligt för den upphandlande myndigheten att jämföra anbuden på ett objektivt sätt och således avgöra vilket av dem som bäst motsvarar sina behov inom ramen för den enskilda upphandlingen. Ett tilldelningskriterium skall göra det möjligt att bedöma en produkts eller en tjänsts inneboende egenskaper.

Tilldelningskriterierna måste därför vara direkt kopplade till kontraktets föremål eller det sätt på vilket kontraktet skall utföras (49).

Sociala kriterier nämns inte bland de exempel på kriterier som framgår av direktiven. Om man med "socialt kriterium" emellertid avser ett kriterium som gör det möjligt att bedöma t.ex. kvaliteten hos en tjänst som riktar sig till en viss missgynnad samhällsgrupp (50), kan ett sådant kriterium anses berättigat om det bidrar till valet av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet i direktivens mening.

Däremot skulle det stå i strid med gällande upphandlingsdirektiv att förbehålla kontrakt åt en bestämd kategori av leverantörer⁽⁵¹⁾, eller att tillämpa prispreferenser⁽⁵²⁾. Detsamma gäller kriterier med avseende på antalet anställda inom en viss kategori av personer eller krav på upprättandet av en jämställdhetsplan, med andra ord om det rör sig om kriterier som inte har någonting att göra med kontraktets föremål i den enskilda upphandlingen eller det sätt på vilket kontraktet skall utföras. Sådana kriterier som inte bidrar till valet av det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet är inte tillåtna enligt de nu gällande direktiven med hänsyn till deras syfte, nämligen att göra det möjligt att bedöma en produkts eller en tjänsts inneboende egenskaper. Dessutom skulle sådana kriterier bedömas som oförenliga med medlemsstaternas åtaganden i Avtalet om offentlig upphandling (Government Procurement Agreement) som slutits inom ramen för Världshandelsorganisationen⁽⁵³⁾.

Kriterier som omfattar sociala hänsyn får användas för att avgöra vilket anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga om de innebär en ekonomisk fördel för den upphandlande myndigheten som är kopplad till den vara eller tjänst som är föremål för upphandlingen⁽⁵⁴⁾.

Frågan gäller om begreppet "det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet" innebär att varje enskilt tilldelningskriterium måste medföra en direkt ekonomisk fördel för den upphandlande myndigheten, eller om det räcker att varje enskilt tilldelningskriterium är mätbart i ekonomiska termer, utan att behöva tillföra den upphandlande myndigheten en direkt ekonomisk fördel som återspeglas i det enskilda kontraktet.

Frågan ställdes till EG-domstolen i mål C-513/99. Dom väntas i slutet av 2001. Ärendet gäller en miljöfråga och skulle kunna bidra till att besvara frågan när det rör sig om sociala kriterier⁽⁵⁵⁾.

Både i grönboken⁽⁵⁶⁾ och i ovannämnda meddelande om offentlig upphandling⁽⁵⁷⁾ har kommissionen tydligt tagit ställning för den första tolkningen.

Kommissionen vill betona att de upphandlande myndigheterna har möjlighet att ställa krav på utförandet av ett kontrakt och att på detta stadium av anbudsförfarandet ta vissa sociala hänsyn (se nedan punkt 1.6).

1.4.2 Det "tillkommande kriteriet"

Detta begrepp har utvecklats av EG-domstolen⁽⁵⁸⁾.

Begreppet förekom först i samband med ovannämnda Beentjesmål, då domstolen fann att ett kriterium avseende anställning av långtidsarbetslösa varken hade något samband med bedömningen av anbudssökandenas ekonomiska och finansiella lämplighet, tekniska kapacitet och förmåga eller med de tilldelningskriterier som avses i direktivet. Domstolen ansåg vidare att ett sådant kriterium icke desto mindre var förenligt med upphandlingsdirektiven om det stod i överensstämmelse med samtliga relevanta principer i gemenskapsrätten.

I mål C-225/98 ansåg EG-domstolen⁽⁵⁹⁾ att de upphandlande myndigheterna kunde tillämpa ett villkor kopplat till kampen mot arbetslösheten, om detta villkor överensstämde med de grundläggande principerna i gemenskapsrätten och endast i det fall då de upphandlande myndigheterna var tvungna att överväga två eller flera ekonomiskt likvärdiga anbud. Detta villkor betraktades av medlemsstaten ifråga som ett icke avgörande tillkommande kriterium efter det att anbudet blivit jämförda ur rent ekonomisk synpunkt. När det gäller tillämpningen av ett tilldelningskriterium avseende kampen mot arbetslösheten preciserade domstolen att detta inte fick direkt eller indirekt inverka på anbudsgivare från andra EU-medlemsstater och skulle uttryckligen anges i meddelandet om upphandling så att entreprenörerna skulle få kännedom om att ett sådant villkor uppställdes.

Detta skulle likaledes kunna tillämpas vad gäller andra villkor på det sociala området.

1.5 Onormalt låga anbud

Om ett anbud förefaller onormalt lågt i förhållande till vad som skall levereras är de upphandlande myndigheterna enligt gällande upphandlingsdirektiv⁽⁶⁰⁾ endast skyldiga att begära en förklaring från anbudsgivaren ifråga innan anbudet förkastas. Den upphandlande myndigheten skall kontrollera anbudet ifråga och om den inte anser att anbudet verkar pålitligt kan den förkasta det, men är inte skyldig att göra det enligt direktiven. I de medlemsstater som har antagit bestämmelser därom, kan de upphandlande myndigheterna dock vara förpliktiga att förkasta onormalt låga anbud på grund av att exempelvis arbetsrättsliga bestämmelser inte följts.

I direktiven nämns ett antal exempel på omständigheter som den upphandlande myndigheten kan ta hänsyn till, nämligen kostnadseffektivitet i samband med tillverkningsprocessen, tekniska lösningar och osedvanligt gynnsamma förhållanden för anbudsgivaren. Faktorer som visar på bristande efterlevnad av arbetsmarknads- eller arbetsmiljöbestämmelser kan enligt direktivens nuvarande utformning beaktas i samband med att man förkastar ett anbud som är onormalt lågt i förhållande till det som upphandlas. I enlighet med direktivens övergripande målsättning styrs de praktiska bestämmelserna om hur en sådan bedömning skall ske av den nationella lagstiftningen, förutsatt att anbudsgivaren lämnas möjlighet att ge en förklaring till det som förefaller som ett onormalt lågt anbud.

1.6 Kontraktets utförande

Sociala mål kan främjas genom att man använder sig av kontrakts- eller "utförarvillkor", förutsatt att detta sker i överensstämmelse med gemenskapsrätten och i synnerhet inte har någon direkt eller indirekt diskriminerande effekt gentemot anbudsgivare från andra medlemsstater ⁽⁶¹⁾.

De upphandlande myndigheterna får fastställa villkor för hur kontraktet skall utföras. Utförandet av kontrakt styrs för närvarande inte av upphandlingsdirektiven.

Dessa kontrakts- eller utförarvillkor måste dock stå i överensstämmelse med gemenskapsrätten och får i synnerhet inte ha någon direkt eller indirekt diskriminerande effekt gentemot anbudsgivare från andra länder (se nedan punkt 3.2).

Vidare skall dessa villkor tillämpas i överensstämmelse med samtliga förfarandebestämmelser i direktiven, inte minst bestämmelserna om offentliggörande ⁽⁶²⁾. De får inte vara föräcktade tekniska specifikationer. De får inte heller vare sig vara relaterade till bedömningen av anbudsgivarnas lämplighet på grundval av deras ekonomiska, finansiella eller tekniska kapacitet eller till tilldelningskriterierna ⁽⁶³⁾. I detta avseende får kontraktsvillkoren varken ha något inflytande på bedömningen av anbudsgivarens kapacitet att genomföra arbetet eller på tilldelningskriterierna ⁽⁶⁴⁾.

Dessutom skall dessa villkor med hänsyn till transparens framgå av meddelandet om upphandling, så att alla anbudssökande eller anbudsgivare känner till dem ⁽⁶⁵⁾.

Utförandet av offentliga kontrakt skall under alla omständigheter ske i överensstämmelse med samtliga relevanta bestämmelser bl.a. om säkerhet och på det sociala området (se kapitel 3).

Utförarvillkoret är en förpliktelse som den som tilldelas kontraktet måste acceptera och som är kopplat till hur kontraktet skall utföras. Det är därför i princip tillräckligt att anbudsgivarna när de lämnar sitt anbud åtar sig att uppfylla detta krav i den händelse de får kontraktet. Ett anbud från en anbudsgivare som inte accepterar ett sådant villkor skulle inte överensstämma med kravspecifikationen, och anbudet kan därför inte godtas ⁽⁶⁶⁾. Utförarvillkoren behöver däremot inte uppfyllas för att vederbörande skall kunna lämna in anbud.

Den upphandlande myndigheten har en lång rad möjligheter att fastställa kontraktsvillkor av social karaktär. Nedan nämns exempel på särskilt tillkommande utförarvillkor som den upphandlande myndigheten får kräva av uppdragstagaren, förutsatt att detta sker i enlighet med det som ovan sagts, och som gör det möjligt att ta sociala hänsyn.

— Krav på att denne i samband med kontraktets utförande skall anställa arbetslösa, särskilt långtidsarbetslösa, eller anordna utbildning för arbetslösa eller ungdomar.

— Krav på att denne vid kontraktets utförande skall vidta åtgärder för att främja jämställdhet mellan könen eller mångfald i fråga om ras och etniskt ursprung ⁽⁶⁷⁾.

— Krav på att denne vid kontraktets utförande följer bestämmelserna i ILO:s grundläggande konventioner i det fall dessa inte redan har genomförts i den nationella lagstiftningen.

— Krav på att denne för utförandet av kontraktet anställer ett större antal personer med funktionshinder än vad som krävs enligt den nationella lagstiftningen i den medlemsstat där kontraktet fullgörs eller i uppdragstagarens medlemsstat.

Det bör påpekas att det förefaller svårare att tillämpa kontraktsvillkor som rör utförandet av varuupphandlingskontrakt. Sådana klausuler som innebär krav på ändring av organisationen, strukturen eller policyn inom ett företag som är etablerat i en annan medlemsstat skulle kunna vara diskriminerande eller medföra ett oberättigat handelshinder.

2. OFFENTLIG UPPHANDLING SOM INTE OMFATTAS AV DIREKTIVEN

Upphandlingsdirektiven är bara tillämpliga på vissa kontrakt, i synnerhet sådana vars värde uppgår till eller överstiger det relevanta tröskelvärdet i direktiven.

Gemenskapslagstiftningen överlåter åt medlemsstaterna att av göra huruvida offentlig upphandling som inte omfattas av gemenskapsdirektiven skall underkastas nationell lagstiftning på området.

Medlemsstaterna får också, inom de gränser som fastställs i gemenskapsrätten, bestämma om den offentliga upphandlingen, som inte omfattas av direktiven, kan – eller skall – användas för att uppfylla andra mål än det som eftersträvas i upphandlingsdirektiven, nämligen "bästa kvalitet i förhållande till pris".

Utan att det påverkar tillämpningen av den nationella lagstiftningen på området har de upphandlande myndigheterna vad gäller sådan upphandling fritt spelrum att fastställa och tillämpa sociala urvals- och tilldelningskriterier, under förutsättning att de grundläggande bestämmelserna och principerna i EG-fördraget följs⁽⁶⁸⁾, vilket särskilt innebär att lämplig öppenhet säkerställs och att anbudsgivarna behandlas lika.

Praxis varvid särskilda upphandlingskontrakt förbehålls vissa samhällsgrupper, till exempel funktionshindrade (s.k. skyddade verkstäder) eller arbetslösa, kan tillåtas. Sådana åtgärder får dock inte innebära en direkt eller indirekt diskriminering gentemot anbudsgivare från andra medlemsstater⁽⁶⁹⁾, och inte heller utgöra ett oerättigt handelshinder⁽⁷⁰⁾. Att förbehålla upphandlingskontrakt åt inhemska anbudsgivare skulle stå i strid med de grundläggande bestämmelserna och principerna i EG-fördraget. Om däremot deltagandet i upphandlingsförfarandet även är öppet för skyddade verkstäder i de övriga medlemsstaterna bör detta inte nödvändigtvis anses som ett fall av diskriminering. Kontraktstilldelningen måste dock ske i enlighet särskilt med principerna om öppenhet och likabehandling av anbudsgivarna⁽⁷¹⁾ (se även kapitel 3).

Utöver de upphandlingar som inte omfattas av direktiven bör det tilläggas att de upphandlande myndigheterna även har handlingsutrymme vad gäller upphandling av sådana tjänster som avses i bilaga IB till direktiv 92/50/EEG och bilaga XVI B till direktiv 93/38/EEG. De flesta tjänster med "socialt" syfte (tjänster inom exempelvis hälso- och sjukvården samt socialtjänsten) omfattas av dessa bilagor. Upphandling av sådana tjänster omfattas nämligen endast av bestämmelserna i upphandlingsdirektiven om tekniska specifikationer och offentliggörande (meddelandet om kontraktstilldelning). Direktivens detaljerade bestämmelser om urval av anbudsgivare och tilldelning av kontrakt är däremot inte tillämpliga vid upphandling av sådana tjänster, vilken dock är underställd nationell lagstiftning och EG-fördragets regler och principer, såsom förklarats ovan.

3. BESTÄMMELSER PÅ DET SOCIALA OMRÅDET VILKA ÄGER TILLÄMPNING PÅ OFFENTLIG UPPHANDLING

3.1 Inledning

Till att börja med bör det påpekas att, även om upphandlingsdirektiven inte innehåller några särskilda bestämmelser om detta, skall utförandet av ett upphandlingskontrakt ske i överensstämmelse med samtliga relevanta nationella, internationella eller gemenskapsrättsliga standarder, lagar och föreskrifter samt övriga förpliktelser, vilka är bindande på det sociala området. I förekommande fall skall dessa anges i meddelandet om upphandling eller i förfrågningsunderlaget. Enligt upphandlingsdirektiven⁽⁷²⁾ har de upphandlande myndigheterna i förfrågningsunderlaget möjlighet att ange eller kan av en medlemsstat tvingas ange hos vilken nationell behörig myndighet anbudsgivaren kan få relevanta uppgifter om sina skyldigheter enligt gällande bestämmelser om anställningsskydd och arbetsvillkor vilka skall tillämpas på den byggnadsplats där arbetet skall utföras eller tjänsterna levereras⁽⁷³⁾.

Till dessa skyldigheter hör de nationella bestämmelser som avser att införliva vissa direktiv på det sociala området. När det gäller offentlig upphandling är direktiven om arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet samt direktiven om företagsöverlåtelse och utstationering av arbetstagare (se punkt 3.2.1.2), liksom de nya direktiven om likabehandling⁽⁷⁴⁾ särskilt relevanta.

Vissa skyldigheter kan också följa av några av den Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner⁽⁷⁵⁾. När det gäller de grundläggande internationellt erkända arbetsstandarderna, gäller de av ILO fastlagda principerna och rättigheterna på arbetsplatsen givetvis i sin helhet i medlemsstaterna⁽⁷⁶⁾.

Anbud från anbudsgivare som inte har tagit hänsyn till de bestämmelser om anställningsskydd och arbetsvillkor som angivits i förfrågningsunderlaget kan inte anses uppfylla kraven enligt detta. Om anbudsgivaren i sitt anbud endast delvis har beaktat dessa skyldigheter riskerar dennes anbud i övrigt att förefalla som onormalt lågt i förhållande till motprestationen och, i vissa fall, att förkastas av detta skäl (se ovan punkt 1.5).

Frågor har vid upprepade tillfällen ställts⁽⁷⁷⁾ om hur man i samband med offentlig upphandling skall tolka och tillämpa vissa lagar och bestämmelser som gäller på det sociala området, något som tycks vara svårt att få grepp om i detta sammanhang, särskilt när det rör kontraktets utförande. Ofta ställs t.ex. frågor om hur arbetsrätten och bestämmelserna om arbetsmiljöskydd skall tillämpas för anställda som utstationerats av ett företag för att utföra en tjänst i en annan medlemsstat, särskilt eftersom anbudsgivaren måste ta hänsyn till dessa villkor vid utarbetandet av sitt anbud. En annan fråga som ofta återkommer är den om vad som gäller i det fall då en ny leverantör tilldelas ett upphandlingskontrakt och därvid helt eller delvis tar över den tidigare kontraktsinnehavarens anställda.

Dessutom kan bedömningen av hur omfattande de relevanta skyldigheterna är på det sociala området spela en viktig roll för behandlingen och granskningen av anbud som misstänks vara onormalt låga.

Kommissionen vill i detta meddelande påminna om de gemenskapsrättsliga bestämmelser och skyldigheter som är särskilt relevanta, eftersom kännedom om dessa är till särskilt stor hjälp när det gäller att hitta svar på sådana frågor.

3.2 Fastställande av tillämpliga arbetsvillkor

När det gäller nationella, internationella och gemenskapsrättsliga standarder och regler, vilka skall tillämpas obligatoriskt på det sociala området, måste en åtskillnad göras mellan situationer av gränsöverskridande natur och andra situationer (som i princip kan betraktas som rent nationella).

När det gäller "nationella" situationer måste upphandlande myndigheter, anbudsgivare och leverantörer som ett minimum fullgöra alla skyldigheter när det gäller anställningskydd och arbetsvillkor, även sådana som gäller kollektiva och individuella rättigheter, och som följer av gällande arbetslagstiftning, praxis och/eller kollektivavtal, förutsatt att dessa är förenliga med gemenskapens lagstiftning och de grundläggande reglerna och principerna i gemenskapsrätten, särskilt principerna om likabehandling och icke-diskriminering.

När det gäller gränsöverskridande situationer är det särskilt i mottagarlandet gällande krav som rättfärdigas av tvingande hänsyn till allmänintresset (förteckningen över dessa regler lyfts upp på gemenskapsnivå genom direktiv 96/71/EG – se punkt 3.2.1.2 nedan) som skall följas av tjänsteleverantören, utan att principen om likabehandling överträds.

I båda situationerna gäller dock att för de anställda mer förmånliga bestämmelser också kan tillämpas (vilket betyder att de i förekommande fall även skall följas) under förutsättning att de är förenliga med gemenskapsrätten.

3.2.1 Begränsningar i gemenskapsrätten för tillämpningen av nationella bestämmelser

3.2.1.1 Fördraget

Eftersom de relevanta bestämmelserna inte kan tillämpas om de inte är förenliga med gemenskapsrätten, uppkommer frågan vilka gränser och restriktioner som anges i gemenskapsrätten.

Som domstolen anför i *Arblade-domen* (78) framgår det av domstolens fasta praxis att artikel 49 (f.d. 59) i EG-fördraget inte bara kräver avskaffande av all slags diskriminerande behandling av en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat, på grundval av dennes nationalitet, utan också avskaffande av alla restriktioner, även om de gäller både nationella uppdragstagare och uppdragstagare i andra medlemsstater, när restriktionerna är av sådan art, att den verksamhet som uppdragstagaren bedriver i en annan medlemsstat genom att lagligen tillhandahålla motsvarande tjänster förbjuds, förhindras eller begränsas (79). Trots att bestämmelserna om detta inte harmoniserats är för övrigt friheten att tillhandahålla tjänster en grundläggande princip i fördraget och kan som sådan endast inskränkas genom regleringar som är berättigade av tvingande hänsyn till allmänintresset och som är tillämpliga på varje person eller företag som utövar verksamhet på mottagarstatens territorium, i den mån detta intresse inte skyddas genom de regler som den som tillhandahåller tjänsterna omfattas av i den medlemsstat där han är etablerad (80). Vid tillämpningen av en medlemsstats nationella regelverk på tjänsteutförare som är

etablerade i andra medlemsstater skall det dessutom kunna garanteras att målet därmed uppfylls men inte mer (81).

Bland de tvingande krav på allmänintresse som redan erkänts av domstolen finns bland annat skydd av arbetstagare (82), inbegripet arbetstagare inom byggsektorn (83). Däremot kan inte en medlemsstat rättfärdiga ett sådant undantag från gemenskapsbestämmelserna med rent administrativa hänsyn, i synnerhet om resultatet av undantaget blir att utövandet av en av de grundläggande rättigheterna i gemenskapsrätten hindras eller begränsas (84). Det bör betonas att tvingande hänsyn till allmänintresset som rättfärdigar materiella bestämmelser i en lag även kan rättfärdiga nödvändiga kontrollåtgärder i syfte att försäkra sig om att bestämmelserna i fråga efterlevs (85).

Om ett företag, som har sitt säte i en annan medlemsstat och inte undertecknat det nationella kollektivavtal som gäller för den berörda sektorn i den upphandlande myndighetens land, av dessa skäl utesluts från att delta i en offentlig upphandling, skulle detta alltså inte bara strida mot upphandlingsdirektiven utan också kunna vara ett brott mot friheten att tillhandahålla tjänster, och i förekommande fall även mot etableringsfriheten (86).

3.2.1.2 Bestämmelser i sekundärlagstiftning av särskild relevans för offentlig upphandling

Direktiv 96/71/EG (utstationering av arbetstagare)

Enligt domstolens rättspraxis (87) hindrar inte gemenskapsrätten medlemsstaterna från att utvidga tillämpningsområdet för sin lagstiftning eller för kollektivavtal som har ingåtts mellan arbetsmarknadens parter, bl.a. rörande minimilöner, till att omfatta alla personer som utför avlönat arbete, också tillfälligt, på deras territorium, även om arbetsgivaren är etablerad i en annan medlemsstat.

Med utgångspunkt i denna rättspraxis från domstolen och bestämmelserna i Romkonventionen 1980 (88), syftar 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster till att samordna medlemsstaternas lagstiftning på ett sådant sätt att de bindande bestämmelserna av allmänt intresse blir likadana i hela gemenskapen, och till att förvandla medlemsstaternas "möjligheter" till gemenskapsförpliktelser vid gränsöverskridande situationer. Denna rättsakt syftar till att förena de grundläggande friheterna i fördraget med skyddet av arbetstagarna och till att ge större rättslig säkerhet åt de företag som tillhandahåller tjänster och åt de utstationerade arbetstagarna i samband med det fria utbytet av tjänster. Inom gemenskapens arbetsrätt ger denna lagtext arbetstagarna ett viktigt skydd. I detta syfte fastställs i direktivet en gemensam förteckning över regler för minimiskydd som arbetsgivarna måste följa i världsländet för de arbetstagare som är utstationerade så som beskrivs ovan. När det rör offentlig upphandling ger direktivet också möjlighet att säkerställa att samma regler gäller för alla anbudsgivare och att klargöra den rättsliga situationen när det gäller vilka faktorer som skall tas med i beräkningen vid utarbetandet av anbudet.

Denna "hårda kärna" av tvingande regler för minimiskydd vilar dels på bestämmelser i lagar eller andra författningar, dels på kollektivavtal, som förklarats ha allmän giltighet enligt direktivet, och rör följande områden:

- Längsta arbetstid och kortaste vilotid.
- Minsta antal betalda semesterdagar per år.
- Minimilön.
- Villkor för att ställa arbetstagare till förfogande, särskilt genom företag för uthyrning av arbetskraft.
- Säkerhet, hälsa och hygien på arbetsplatsen.
- Skyddsåtgärder med hänsyn till arbets- och anställningsvillkor för gravida kvinnor och kvinnor som nyligen fött barn samt för barn och unga.
- Lika behandling av kvinnor och män samt andra bestämmelser om icke-diskriminerande behandling.

Man bör lägga märke till att det i direktivet anges att de regler som fastställts i kollektivavtal som förklarats ha allmän giltighet⁽⁸⁹⁾ är obligatoriska inom byggsektorn. Medlemsstaterna kan dock utsträcka tillämpningen av dessa regler till andra sektorer. De regler som vilar på bestämmelserna i lagar och andra författningar gäller för alla sektorer.

I direktivet om utstationering av arbetstagare införs således vissa "sociala klausuler" i förhållandet mellan en tjänsteleverantör som har sin verksamhet i en medlemsstat och den part till vilken tjänsten levereras, exempelvis en offentlig myndighet, som befinner sig i en annan medlemsstat (värdmedlemsstaten). Tjänsteleverantören som utstationerar sina arbetstagare i värdmedlemsstaten måste följa en rad arbetsrättsliga minimibestämmelser som gäller i denna medlemsstat.

Direktiv 2001/23/EG (Skydd av arbetstagarnas rättigheter vid överlåtelse av företag)

Om ett företag till följd av ett offentligt upphandlingsförfarande övertar viss verksamhet som dittills bedrivits av ett annat företag, skulle denna situation kunna omfattas av direktivet om överlåtelse av företag. En sådan överlåtelse skulle nämligen kunna ske som ett led i tilldelningen av ett avtal om allmänna tjänster⁽⁹⁰⁾, som ett led i privatiseringen av en sektor i samband med överlåtelse av en enhet genom en administrativ koncession⁽⁹¹⁾ eller till följd av tilldelningen av ett offentligt kontrakt, till exempel ett tjänsteupphandlingskontrakt⁽⁹²⁾.

Det gällande gemenskapsdirektivet på området⁽⁹³⁾ syftar till att garantera en kontinuitet i de befintliga anställningsförhållan-

dena för alla som skyddas som arbetstagare enligt den nationella arbetsrättsliga lagstiftningen⁽⁹⁴⁾, oavsett vilka uppgifter som dessa personer utför i en ekonomisk enhet⁽⁹⁵⁾.

Det viktigaste och avgörande kriteriet för att det skall kunna fastställas om direktivet om överlåtelse av företag skall tillämpas på särfall, särskilt när det gäller att veta om det rör sig om en överlåtelse enligt detta direktiv, är frågan om den ekonomiska enhet som överlåtits behåller sin identitet⁽⁹⁶⁾ efter överlåtelsen, vilket bl.a. beror på om driften faktiskt fortsätter som tidigare eller om den övertas⁽⁹⁷⁾. Begreppet enhet betecknar en stabil organiserad helhet av personer och delar som kan bedriva en ekonomisk verksamhet med ett eget mål⁽⁹⁸⁾. För att avgöra om villkoren för överlåtelse av en ekonomisk enhet har uppfyllts, måste man ta hänsyn till samtliga de faktiska omständigheter som kännetecknar den pågående transaktionen. Dessa omständigheter utgör dock endast några av aspekterna i den nödvändiga samlade bedömningen och får därför inte bedömas isolerat av den ansvariga inhemska domaren⁽⁹⁹⁾.

Den omständigheten att det inte finns något kontraktsförhållande mellan överlåtaren (d.v.s. den tidigare kontraktsinnehavaren) och förvärvaren (den nye kontraktsinnehavaren) kan visserligen tyda på att det inte har skett någon överlåtelse enligt direktivet, men detta bör inte få utgöra en avgörande faktor i detta avseende⁽¹⁰⁰⁾. Direktivet är tillämpligt på alla fall av förändringar inom ramen för kontraktsförhållanden som rör den fysiska eller juridiska person som ansvarar för driften av företaget och som därför påtar sig ett arbetsgivaransvar gentemot arbetstagarna i företaget⁽¹⁰¹⁾.

Såsom bekräftats i den nyligen avkunnade domen i ovan nämnda mål *Oy Liikenne*⁽¹⁰²⁾, medför inte det faktum att överlåtelsen sker till följd av ett upphandlingsförfarande några särskilda problem när det gäller tillämpningen av direktivet om överlåtelse av företag. Dessutom är de två direktiven inte oförenliga på grund av sina mål⁽¹⁰³⁾.

Det framgår dessutom av domstolens rättspraxis rörande offentlig upphandling att de upphandlande myndigheterna är skyldiga att upplysa anbudsgivarna om alla de villkor som gäller för utförandet av ett kontrakt, så att anbudsgivarna kan ta hänsyn till dessa vid utarbetandet av sina anbud. En leverantör skall således kunna bedöma om det kommer att vara i hans intresse, för den händelsen han tilldelas kontraktet, att köpa de viktigaste tillgångarna från den nuvarande kontraktsinnehavaren och ta över hela eller delar av personalen, eller om han kommer att vara tvungen att göra det, och om han i så fall kommer att befinna sig i en situation av överlåtelse av ett företag enligt direktiv 2001/23/EG⁽¹⁰⁴⁾.

(¹) KOM(98) 143.

(²) "Ny socialpolitisk dagordning", KOM(2000) 379, 28.6.2000.

(³) Rådets direktiv 92/50/EEG av den 18 juni 1992 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av tjänster, rådets direktiv 93/36/EEG av den 14 juni 1993 om samordning av förfarandet vid offentlig upphandling av varor, rådets direktiv 93/37/EEG av den 14 juni 1993 om samordning av förfarandena vid tilldelning av offentliga upphandlingskontrakt för bygg- och anläggningsarbeten, ändrade genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/52/EG; rådets direktiv 93/38/EEG av den 14 juni 1993 om samordning av upphandlingsförfarandet för enheter som har verksamhet inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/04/EG.

- (4) För detta mål "är det nödvändigt att (...) åstadkomma insyn i förfaranden för tilldelning av sådana kontrakt, och att därmed göra det möjligt att närmare övervaka att förbudet mot begränsningar efterlevs och att samtidigt minska olikheterna i konkurrensvillkor för entreprenörer från olika medlemsstater" (sjätte skälet i rådets direktiv 89/440/EEG av den 18 juli 1989 om ändring av direktiv 71/305/EEG om samordning av förfarandena vid tilldelning av offentliga upphandlingskontrakt för bygg- och anläggningsarbeten, EGT L 210, 21.7.1989, s. 1).
- (5) Om inget annat anges omfattar begreppet "upphandlande myndigheter" i detta meddelande även "upphandlande enheter" i den mening som avses i direktiv 93/38/EEG.
- (6) Förord till ovannämnda meddelande om en "Ny socialpolitisk dagordning".
- (7) Meddelande från kommissionen "Att främja grundläggande arbetsnormer och förbättra den sociala styrningen (social governance) i samband med globaliseringen", KOM(2001) 416, 18.7.2001.
- (8) Förord till ovannämnda meddelande om en "Ny socialpolitisk dagordning".
- (9) Artikel 13 gäller all diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.
- (10) Se ovannämnda meddelande om grundläggande arbetsvillkor, del 3.
- (11) De enda bestämmelserna som uttryckligen hänvisar till sociala bestämmelser finns i artikel 23 i direktiv 93/37/EEG, artikel 28 i direktiv 92/50/EEG och artikel 29 i direktiv 93/38/EEG. I artikel 9 i direktiv 93/37/EEG finns bestämmelser om ett särskilt upphandlingsförfarande för byggande av allmännyttiga bostäder. Denna bestämmelse (som går tillbaka till 1970-talet) syftar dock endast till att ge medlemsstaterna möjlighet att tillåta att kontrakt avseende allmännyttiga bostäder tilldelas en huvudentreprenör som både skall ansvara för projektering och byggande. Övriga relevanta bestämmelser i direktivet, bl.a. rörande urval och tilldelning, gäller även här.
- (12) På gemenskapsnivå finns det ett antal rättsakter som kan vara tillämpliga även på offentlig upphandling, bl.a. rättsakter om hälsa och säkerhet på arbetsplatsen (t.ex. rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (EGT L 183, 29.6.1989, s. 1) eller rådets direktiv 92/57/EEG av den 24 juni 1992 om minimikrav för säkerhet och hälsa på tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser), arbetsvillkor och tillämplig arbetslagstiftning (t.ex. Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster (EGT L 18, 21.1.1997, s. 1) och skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag (rådets direktiv 2001/23/EG av den 12.3.2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamhet (EGT L 82/16, 22 mars 2001) varigenom direktiv 77/187/EEG kodifieras).
- (13) Se skäl 22 som rör artikel 23.3 i förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av varor, tjänster och byggentreprenader, KOM(2000) 275 slutlig (EGT C 29 E, 30.1.2001, s. 11), samt skäl 32 som rör artikel 33 tredje meningen i förslaget till direktiv om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi och transporter, KOM(2000) 276 slutlig, (EGT C 29 E, 30.1.2001, s. 112).
- (14) Se avsnittet om fastställande av kontraktsföremålet i kommissionens tolkningsmeddelande om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling, KOM(2001) 274 slutlig, 4.7.2001.
- (15) Vissa tjänstekontrakt som riktar sig till en särskild samhällsgrupp har som sådana ett socialt ändamål (t.ex. kontrakt avseende utbildning för långtidsarbetslösa). Ett annat exempel är kontrakt avseende köp av datorer/IT-tjänster som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder.
- (16) Till exempel tjänster inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten, utbildningstjänster, inklusive yrkesutbildning, eller tjänster inom fritidsverksamhet och kultur. De tjänster som avses i bilaga IB i direktiv 92/50/EEG och i bilaga XVIB i direktiv 93/38/EEG omfattas endast av bestämmelserna i upphandlingsdirektiven vad gäller tekniska specifikationer och offentliggörande (meddelande om kontraktstilldelning). Fördragsbestämmelserna gäller däremot, vilket bl.a. innebär att lämplig insyn skall föreligga och att anbudsgivarna skall behandlas lika.
- (17) Meddelande till rådet och Europaparlamentet om den inre marknaden och miljön, KOM(1999) 263 slutlig, 8.6.1999, s. 8 och 9.
- (18) Se kapitel II, punkt 1, i meddelandet. Kommissionen förklarar där bl.a. begreppet "teknisk specifikation" i den mening som avses i upphandlingsdirektiven.
- (19) Se artikel 14 i direktiv 92/50/EEG, artikel 8 i direktiv 93/36/EEG, artikel 10 i direktiv 93/37/EEG och artikel 18 i direktiv 93/38/EEG.
- (20) Se artikel 8.6 i direktiv 93/36/EEG, artikel 10.6 i direktiv 93/37/EEG, artikel 14.6 i direktiv 92/50/EEG och artikel 18.5 i direktiv 93/38/EEG.
- (21) Detta betyder att de i allt väsentligt skall överensstämma med domstolens rättspraxis om åtgärder med en verkan som motsvarar kvantitativa restriktioner.
- (22) För att uppnå målet "ett informationssamhälle för alla" uppmanas alla upphandlande myndigheter genom initiativet "Europe att se till att personer med särskilda behov så långt det går får tillgång till informationstekniken och att riktlinjerna antas för initiativet för "webbtillgänglighet".
- (23) De upphandlande myndigheterna är enligt detta direktiv skyldiga att ta hänsyn till arbetstagarnas hälsa och säkerhet på byggarbetsplatsen när bygg- och anläggningsarbeten upphandlas och utförs.
- (24) Till exempel inköp av IT-utrustning/tjänster för synskadade. Sådana krav beskriver produktens tekniska egenskaper och är därmed kopplade till kontraktsföremålet.
- (25) Såsom anges i meddelandet om möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling utgör sådana krav som inte rör själva varan eller tjänsten – t.ex. krav på hur ett företag drivs – inte tekniska specifikationer i den mening som avses i upphandlingsdirektiven. Sådana krav får således inte ställas. Krav som gäller användning av återvunnet papper på uppdragstagarens kontor, tillämpning av särskilda metoder för avfalls- hantering på uppdragstagarens företag eller anställning av personal från särskilda grupper (etniska minoriteter, personer med funktionshinder, kvinnor) skulle alltså inte anses som tekniska specifikationer.

- (26) Social märkning som relateras till ett företags "sociala" förmåga kan inte anses vara en teknisk specifikation i den mening som avses i upphandlingsdirektiven.
- (27) Alla upphandlingsdirektiv innehåller bestämmelser om att de upphandlande myndigheterna – om det anbud som antas skall vara det ekonomiskt mest fördelaktiga – får ta hänsyn till anbud innehållande alternativa utföranden från anbudsgivare, om dessa uppfyller de av de upphandlande myndigheterna ställda minimikraven. De upphandlande myndigheterna skall i kravspecifikationen ange vilka minimikrav som måste uppfyllas av ett alternativt anbud samt på vilket sätt ett sådant skall presenteras. Om alternativa anbud inte tillåts skall detta anges i meddelandet om upphandling (artikel 24 i direktiv 92/50/EEG, artikel 16 i direktiv 93/36/EEG, artikel 19 i direktiv 93/37/EEG och artikel 34.3 i direktiv 93/38/EEG).
- (28) Se artikel 15 i direktiv 93/36/EEG, artikel 18 i direktiv 93/37/EEG, artikel 23 i direktiv 92/50/EEG och artikel 31.1 i direktiv 93/38/EEG.
- (29) I sin dom av den 20 september 1988 i mål 31/87, Beentjes, fastställer domstolen att det av bestämmelserna i upphandlingsdirektiven framgår att de upphandlande myndigheterna endast får bedöma anbudsgivarnas lämplighet på grundval av kriterier för ekonomisk och finansiell ställning och för teknisk kapacitet eller tekniskt kunnande (punkt 17 i domen).
- (30) I sin dom av den 10 februari 1982 i mål 76/81, Transporoute, förkastar domstolen ett kriterium om företagsledares heder med motiveringen att ett sådant kriterium inte omfattas av de uppgifter som enligt direktiv 71/305/EEG kan begäras för att styrka ett företag ekonomiska och finansiella ställning (punkterna 9 och 10 i domen).
- (31) Se punkt 9 i ovannämnda Transporoute-domen.
- (32) Se till exempel artikel 32.4 i direktiv 92/50/EEG.
- (33) Se artikel 20 e i direktiv 93/36/EEG, artikel 24 e i direktiv 93/37/EEG, som det hänvisas till i artikel 31.2 i direktiv 93/38/EEG, och artikel 29 e i direktiv 92/50/EEG.
- (34) Se artikel 20 c och d i direktiv 93/36/EEG, artikel 24 c och d i direktiv 93/37/EEG, som det hänvisas till i artikel 31.2 i direktiv 93/38/EEG, och artikel 29 c och d i direktiv 92/50/EEG.
- (35) Enligt artikel L 362.-6.2 i Code du travail (fransk arbetslagstiftning) kan en anbudsgivare som dömts för att ha brutit mot förbudet att anställa illegal arbetskraft uteslutas från offentlig upphandling för alltid eller för högst fem år.
- (36) I Spanien anses brott mot lagstiftningen om anställning av funktionshindrade personer vara ett allvarligt fel i yrkesutövningen och kan leda till att anbudsgivaren i fråga utesluts. I Frankrike finns det ett trettiotal olika orsaker till uteslutning vid brott mot arbetslagstiftningen (enligt arbetslagstiftningen måste t.ex. företag med över 100 anställda anställa två funktionshindrade arbetstagare; yrkesinspektionen kan fatta beslut om påföljd för företagsledaren, vilket innebär att den upphandlande myndigheten kan utesluta företaget med hänvisning till allvarligt fel i yrkesutövningen).
- (37) Falcone Study on Public Procurement and Organised Crime (1998) – Volume I – Institute of Advanced Legal Studies, University of London, 24.5.1999.
- (38) Artikel 23 i direktiv 93/36/EEG, artikel 27 i direktiv 93/37/EEG och artikel 32 i direktiv 92/50/EEG.
- (39) I artikel 32.2 i direktiv 92/50/EEG anges uttryckligen att dessa krav måste anges beroende på de upphandlade tjänsternas art, mängd och ändamål.
- (40) Vid upphandling av tjänster kan anbudsgivarnas kapacitet att utföra tjänsterna bedömas mot bakgrund av deras yrkesmässiga färdigheter, effektivitet, erfarenhet och tillförlitlighet (se artikel 32.1 i direktiv 92/50/EEG). Se ovannämnda Beentjes-dom, punkt 37.
- (41) Till exempel erfarenhet av att förestå ett daghem eller av att anordna utbildning för långtidsarbetslösa.
- (42) Bland de uppgifter som förtecknas uttömmande i upphandlingsdirektiven för styrkande av en anbudsgivares tekniska kapacitet, kan följande nämnas: 1. En förteckning över de arbeten som utförts under de fem senaste åren, tillsammans med intyg om att de viktigaste arbetena utförts på tillfredsställande sätt; eller en förteckning över de viktigaste tjänster som levererats under de tre föregående åren. 2. Uppgifter om teknisk utrustning, och en beskrivning av vilka åtgärder för kvalitetssäkring och resurser för undersökningar och forskning. 3. Uppgift om vilka tekniker och tekniska organ som anlitas, även om de inte direkt tillhör företaget, särskilt sådana som ansvarar för kvalitetssäkring.
- (43) Begreppen "socialt ansvar" och "social förmåga" speglar en trend i företagen att utöver ren efterlevnad av befintlig sociallagstiftning gradvis ta större sociala och etiska hänsyn (samt miljöhänsyn) i sin företags- och investeringspolitik. Företagens syn på socialt ansvar varierar betydligt från sektor till sektor och mellan olika nationella – och t.o.m. regionala – kulturer. I sin grönbok Främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar, KOM(2001) 366, 18.7.2001, framhåller kommissionen vikten av företagens sociala ansvarstagande eftersom det på ett positivt sätt kan bidra till det strategiska mål som man fattade beslut om i Lissabon (se punkt 6 i grönboken). Med denna grönbok vill kommissionen starta en bred debatt om hur Europeiska unionen skulle kunna främja företagens sociala ansvarstagande både på europeisk och på internationell nivå (punkt 7). Dessutom har olika slag av frivillig social märkning börjat förekomma på marknaden. I ovannämnda grönbok definierar kommissionen begreppet "social märkning" på följande sätt: "Formuleringar och symboler på produkter som syftar till att försöka påverka konsumentens köpbeslut genom att tillhandahålla en garanti avseende en affärsprocess sociala och etiska inverkan på andra intressenter".
- (44) Artikel 26 i direktiv 93/36/EEG, artikel 30 i direktiv 93/37/EEG, artikel 36 i direktiv 92/50/EEG och artikel 34 i direktiv 93/38/EEG.
- (45) De kriterier som anges i texten är exempelvis pris, senaste dag för leverans eller utförande, driftkostnader, lönsamhet, kvalitet, estetiska och funktionella egenskaper, tekniskt värde, service och tekniskt underhåll.
- (46) Ett kriterium som gynnar lokala anbudsgivare och som gör det svårare för potentiella anbudsgivare som är etablerade i andra medlemsstater att få kontraktet och att utföra de tjänster som är föremål för upphandling skulle utgöra en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster inom gemenskapen så som det fastställs i artikel 49 (f.d. 59) i EG-fördraget.

- (47) Domstolens dom av den 3 oktober 2000 i mål C-380/98, University of Cambridge, punkt 17, där domstolen hänvisar till dom av den 15 januari 1998 i mål C-44/96, Mannesmann Anlagenbau Austria m.fl., REG 1998, s. I-73, punkt 33 samt domen av den 10 november 1998 i mål C-360/96 BFI Holding, REG I-6821, punkterna 42 och 43. Se även punkterna 41 och 42 i dom av den 1 februari 2001 i mål C-237/99, kommissionen mot Frankrike.
- (48) Se generaladvokaten Darmons förslag till avgörande av den 4 maj 1988 i Beentjes-målet, punkt 35.
- (49) Se t.ex. artikel 30.1 i direktiv 93/37/EEG. Se även generaladvokat Colomers förslag till avgörande av den 5 juni 2001 i förenade målen C-285/99 och C-286/99, Lombardini, se fotnot 23 i förslaget.
- (50) I samband med ett kontrakt avseende att tillhandahålla IT-tjänster till alla anställda i en kommun (tjänster som avses i bilaga IA) kan ett kriterium rörande den metod som föreslås av anbudsgivaren för att säkra en högkvalitativ tjänst som löpande och på ett tillfredsställande sätt uppfyller funktionshindrades särskilda behov i princip vara ett av de kriterier som får användas vid val av det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga.
- (51) I Förenta staterna är 20 % av kontrakten reserverade för "small minority businesses" dvs. företag som kontrolleras av minoriteter. USA har låtit föra in ett sådant undantag i Avtalet om offentlig upphandling.
- (52) Vissa kategorier av anbudsgivare åtnjuter en prispreferens varigenom det anbud som lämnats av A, även om det är högre än B:s anbud, betraktas som jämförbart med B:s, förutsatt att A tillämpar en bestämd social policy, t.ex. en aktiv policy för att främja kvinnor.
- (53) Vissa stater som har skrivit under avtalet har uttryckligen infört förbehåll som innebär att de upphandlande myndigheterna kan tillämpa ett socialt tilldelningskriterium vid upphandling. USA har t.ex. infört ett undantag som gör det möjligt att förbehålla vissa upphandlingar åt minoriteter. Sådana förbehåll har däremot inte gjorts av EU. Härav följer att sådana kriterier generellt sett måste betraktas som oförenliga med bestämmelserna i direktiven, särskilt bestämmelserna om tilldelning av kontrakt.
- (54) I ett fall som kommissionen fått kännedom om hade en upphandlande myndighet huvudsakligen använt följande kriterier för att tilldela kontraktet till det lokala transportföretaget: Det faktum att företaget var beläget i området hade gynnsam inverkan både ur beskattningssynpunkt och när det gällde att skapa fasta arbetstillfällen. Dessutom bidrog leverantörens lokala inköp av stora mängder utrustning och tjänster med lokala arbetstillfällen. Kommissionen ansåg att dessa kriterier inte kunde utgöra underlag för de upphandlande myndigheternas värdering av anbudet, eftersom de inte gav möjlighet att mäta den ekonomiska fördelen i samband med den tjänst som var föremål för upphandling och heller inte utgjorde någon fördel för upphandlande myndigheten. Dessutom innebär dessa kriterier en diskriminering av de övriga anbudsgivarna, eftersom detta resulterade i en fördel i utvärderingen av anbudet för den enda tjänsteleverantör som var etablerad i området. Detta innebar således en överträdelse av det generella förbudet mot diskriminering mellan tjänsteleverantörer enligt artikel 3 i direktiv 92/50/EEG.
- (55) Mål C-513/99, Stagecoach Finland Oy Ab, EGT C 102/10, 8.4.2000.
- (56) Grönbok om Offentlig upphandling inom Europeiska unionen: överväganden inför framtiden, KOM(96) 583 slutlig av den 27 november 1996.
- (57) Se kapitel 4.3 i ovannämnda meddelande från 1998 rörande beaktandet av miljöhänsyn vid tilldelning av offentlig upphandling. Se också punkt 48 i meddelandet om sociala och regionala aspekter vid offentlig upphandling, KOM(89) 400, antaget av kommissionen den 22 september 1989 (EGT C 311, 12.12.1989).
- (58) Se ovannämnda Beentjes-mål (se punkt 29) och dom av den 26 september 2000 i mål C-225/98, Europeiska kommissionen mot Franska republiken (Uppförande och underhåll av skolbyggnader i Région Nord-Pas-de-Calais och Département du Nord) (REG 2000, s. I-7445).
- (59) Se Allmän rapport om Europeiska unionens verksamhet för år 2000, punkt 1119, s. 407.
- (60) Artikel 27 i direktiv 93/36/EEG, artikel 30 i direktiv 93/37/EEG, artikel 37 i direktiv 92/50/EEG och artikel 34.5 i direktiv 93/38/EEG.
- (61) Till exempel skall en klausul, som kräver att den anbudsgivare vars anbud antas skall i samband till exempel med ett bygg- eller anläggningskontrakt, anställa ett bestämt antal eller en bestämd procentandel långtidsarbetslösa eller lärlingar, utan att det ställs krav på arbetslösa eller lärlingar från en bestämd region eller personer med anknytning till en nationell organisation inte i sig innebära att anbudsgivare från andra medlemsstater diskrimineras.
- (62) Se punkt 31 i ovannämnda Beentjes-domen.
- (63) Se punkt 28 i ovannämnda Beentjes-domen.
- (64) Ovannämnda meddelande om sociala och regionala aspekter på offentlig upphandling, punkt 59.
- (65) "För att uppfylla målet för direktiven, nämligen att säkra utvecklingen av en effektiv konkurrens på området offentlig upphandling, skall de kriterier och villkor som gäller för varje anbud offentliggöras på ändamålsenligt sätt av de upphandlande myndigheterna" (se ovannämnda Beentjes-domen, punkt 21).
- (66) Enligt domstolens dom av den 22 juni 1992 i mål C-243/89, Storebaelt, skall en upphandlande myndighet förkasta anbud som inte uppfyller kravspecifikationen för att inte bryta mot principen om lika behandling av anbudsgivare, vilket är grundtanken i direktiven om offentlig upphandling.
- (67) I samband med tjänstekontrakt kan det t.ex. röra sig om att uppdragstagaren skall införa en policy för att främja mångfald ifråga om ras eller etniskt ursprung på arbetsplatsen i form av instruktioner som riktar sig till personer med ansvar för rekrytering, befordran eller utbildning av personal; det kan också röra sig om att uppdragstagaren skall utse en person som ansvarar för att en sådan policy genomförs på arbetsplatsen.
- (68) Se även kapitel 3 i tolkningsmeddelandet om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling, KOM(2001) 274 slutlig.
- (69) I Förenade kungariket tillämpades ett system (Priority Suppliers Scheme) som syftade till att främja anställningen av funktionshindrade arbetstagare genom att förbehålla vissa av departementens varuupphandlingar åt vissa leverantörer. Enligt detta system kunde vissa företag som fanns uppförda på en särskild lista lämna in ett andra anbud för att ställa sig på samma nivå som det lägsta anbudet, en fördel som motsvarande anbudsgivare i de övriga medlemsstaterna inte hade. Detta system avskaffades under förhandlingarna om det kodifierade direktivet 93/36/EEG och ersattes i november 1994 av ett system som är förenligt med gemenskapsrätten (Special Contract Arrangement). Systemet har utsträckt till att omfatta arbetsgivare som anställer funktionshindrade arbetstagare inom hela unionen och dess användning har begränsats till upphandling vars värde ligger under det relevanta tröskelvärdet.

- (70) I artikel XXIII i Avtalet om offentlig upphandling (som rör undantag från avtalet) fastställs möjligheten att avtalsparterna kan "vidta eller genomdriva nödvändiga åtgärder som berör varor tillverkade av handikappade, av filantropiska institutioner eller inom kriminalvården", med reservation för kravet på att åtgärderna inte används "på sätt som skulle innebära godtycklig eller oberättigad diskriminering" eller "en förtäckt begränsning av internationell handel". Denna möjlighet har inte infogats i direktiven om offentlig upphandling.
- (71) När det gäller detta, se domstolens domar av den 18 november 1999, mål C-275/98, Unitron, och av den 7 december 2000, mål C-324/98, Telaustria.
- (72) Artikel 23 i direktiv 93/37/EEG, artikel 28 i direktiv 92/50/EEG och artikel 29 i direktiv 93/38/EEG.
- (73) Enligt de gällande direktiven om offentlig upphandling skall upphandlande myndigheter som utnyttjar denna möjlighet och tillhandahåller information av detta slag i förfrågningsunderlaget dessutom försäkra sig om att anbudsgivarna vid utformningen av sina anbud tar hänsyn till bestämmelserna om anställningsskydd och arbetsvillkor, genom att begära att de bekräftar detta i anbudet. Detta betyder i förekommande fall att anbudsgivarna i förväg får veta vilka sociala skyldigheter som gäller för den händelse de tilldelas kontraktet och att de vid utarbetandet av sitt anbud kan ta hänsyn till de kostnader som sådana skyldigheter kan medföra.
- (74) Direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling mellan personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (EGT L 180, 19.7.2000, s. 22) och direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättandet av en allmän ram för likabehandling (EGT L 303, 2.12.2000, s. 16).
- (75) Det vill säga konventionerna nr 87 av den 9 juli 1948 och nr 98 av den 1 juli 1949 (föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten respektive tillämpning av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten); nr 29 av den 28 juni 1930 och nr 105 av den 25 juni 1957 (avskaffande av tvångsarbete); nr 111 av den 25 juni 1958 (diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning); nr 100 av den 29 juni 1951 (lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde); nr 138 av den 26 juni 1973 och nr 182 av den 17 juni 1999 (minimiålder och förbud mot de värsta formerna av barnarbete).
- (76) Tidigare nämnt meddelande från kommissionen om de grundläggande normerna för arbete, punkt 3.1. Kommissionen påpekar att en snabb ratifiering av alla medlemsstater i unionen av de åtta grundkonventionerna från ILO hör ihop med unionens ställningstagande för främjandet av de grundläggande normerna för arbetet, varför kommissionen den 15 september 2000 meddelade en rekommendation till medlemsstaterna om ratifieringen av den senaste grundkonventionen, nämligen den tidigare nämnda konventionen nr 182 (rekommendationen publicerad i EGT L 243, 28.9.2000).
- (77) En önskan om att bättre kunna säkerställa arbetarnas sociala skydd och arbetsvillkor ligger ofta till grund för sådana frågor. För övrigt har syftet att trygga arbetarnas sociala skydd erkänts av domstolen som ett absolut krav av allmänt intresse som kan rättfärdiga nationella åtgärder som begränsar utövandet av en av de grundläggande friheterna i gemenskapsrätten (domarna av den 17 december 1981, mål Webb, 279/80, Rec. s. 3305; av den 3 februari 1982, målen Seco och Desquenue & Grial, 62/81 och 63/81, Rec. s. 223; av den 27 mars 1990, mål C-113/89, Rush Portuguesa, Rec. s. I-345; av den 28 mars 1996, mål C-272/94, Guiot, Rec. s. I-1905 samt av den 23 november 1999, målen C-369/96 och C-376/96, Arblade).
- (78) Dom i ovannämnda mål Arblade, särskilt punkterna 33-39.
- (79) Se domarna av den 25 juli 1991, mål C-76/90, Säger, Rec. s. I-4221, punkt 12; av den 9 augusti 1994, mål C-43/93, Vander Elst, Rec. s. I-3803, punkt 14; av den 12 december 1996, mål C-3/95, Reisebüro Broede, Rec. s. I-6511, punkt 25; av den 9 juli 1997, mål C-222/95, Parodi, Rec. s. I-3899, punkt 18, samt ovannämnda dom i mål Guiot, punkt 10.
- (80) Se bl.a. ovannämnda dom i mål Webb, punkt 17; dom av den 26 februari 1991, mål C-180/89, kommissionen mot Italien, Rec. s. I-709, punkt 17; mål C-198/89, kommissionen mot Grekland, Rec. s. I-727, punkt 18; ovannämnda dom i mål Säger, punkt 15; ovannämnda dom i mål Vander-Elst, punkt 16 och ovannämnda dom i mål Guiot, punkt 11.
- (81) Se särskilt det tidigare nämnda målet Säger, punkt 15; dom av 31 mars 1993, mål C-19/92, Kraus, Rec. s. I-1663, punkt 32; av den 30 november 1995, mål C-55/94, Gebhard, Rec. s. I-4165, punkt 37 samt ovannämnda dom i mål Guiot, punkterna 11 och 13.
- (82) Se ovannämnda dom i mål Webb, punkt 19; mål Seco och Desquenue & Grial, punkt 14 samt mål Rush Portuguesa, punkt 18.
- (83) Ovannämnda dom i mål Guiot, punkt 16.
- (84) Se bl.a. dom av den 26 januari 1999, mål C-18/95, Terhoeve, Rec. s. I-345, punkt 45.
- (85) Se när det gäller detta ovannämnda mål Rush Portuguesa, punkt 18, och ovannämnda mål Arblade, punkterna 61-63 och 74. Trots att domstolen i den senare domen bekräftade att arbetstagarnas sociala skydd är viktigt och att vissa nödvändiga kontrollåtgärder är berättigade för att kontrollera att bestämmelserna efterlevs, påpekade den även att dessa kontrollåtgärder endast kan godtas om "det till exempel inte finns något organiserat system för samarbete eller utbyte av information mellan medlemsstaterna, såsom anges i artikel 4 i direktiv 96/71" (se ovan 3.3.2). Det organiserade system för samarbete eller utbyte av information mellan medlemsstaterna som inrättas i direktivet kommer därmed att göra vissa kontrollåtgärder överflödiga efter utgången av tidsfristen för genomförandet av detta direktiv (16.11.1999). Se även svaret på den skriftliga frågan E-00/0333 från Barbara Weiler.
- (86) Se generaladvokatens förslag till avgörande av den 5 april 2001 i mål C-493/99, kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland.
- (87) Bland annat i dom i ovannämnda mål Rush Portuguesa, punkt 18.
- (88) Konvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, EGT L 266, 9.10.1980.
- (89) I artikel 3 i direktivet om utstationering av arbetstagare fastställs vad som avses med kollektivavtal eller skiljedomar som har "allmän giltighet" (artikel 3.1) eller som "förklarats ha allmän giltighet" (artikel 3.8). Under alla omständigheter skall användningen av dessa kollektivavtal följa principen om lika behandling som fastställs i sista stycket i artikel 3.8. Det föreligger lika behandling enligt denna bestämmelse "när de nationella företag som befinner sig i en likartad situation på de aktuella arbetsplatserna eller inom de aktuella sektorerna är underkastade samma skyldigheter på de områden som räknas upp i punkt 1 första stycket som de företag som avses med utstationeringarna" och "skall uppfylla dessa skyldigheter med samma verkningar".
- (90) Se till exempel förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om medlemsstaternas åtgärder i fråga om krav på allmänna tjänster och slutande av avtal om allmänna tjänster avseende persontransporter på järnväg, väg och inre vattendrag, KOM(2000) 7, 26.7.2000, särskilt artikel 9.3.
- (91) Dom av den 14 september 2000 i mål C-343/98, Collino, om en situation där en enhet, som ansvarar för driften av telekommunikationstjänster avsedda för allmänheten och som drivs av ett offentligt organ som ingår i den statliga förvaltningen, till följd av ett myndighetsbeslut överläts mot vederlag genom en administrativ koncession till ett privaträttsligt bolag som bildats av ett offentligt organ, vilket innehar samtliga aktier i bolaget.

- ⁽⁹²⁾ Dom av den 25 januari 2001 i mål C-172/99, Oy Liikenne, om kollektiv busstrafik.
- ⁽⁹³⁾ Direktiv 2001/23/EG som är en kodifiering av direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter (EGT L 61, 5.3.1977) samt direktiv 98/50/EG av den 29 juni 1998 (EGT L 201, 17.7.1998) om ändring av detta direktiv.
- ⁽⁹⁴⁾ Se dom av den 11 juli 1985 i mål C-105/84, Danmols Inventar, dom av den 19 maj 1992 i mål C-29/91, Sophie Redmond Stichting, och dom av den 10 december 1998 i förenade målen C-173/96 och C-247/96, Sanchez Hidalgo m.fl.
- ⁽⁹⁵⁾ Ovannämnda mål Collino.
- ⁽⁹⁶⁾ Dom av den 14 april 1994 i mål C-392/92, Schmidt, dom av den 19 september 1995 i mål C-48/94, Rygaard samt dom av den 26 september 2000 i mål C-175/99, Mayeur.
- ⁽⁹⁷⁾ Dom av den 18 mars 1986 i mål C-24/85, Spijkers; dom av den 11 mars 1997 i mål C-13/95, Süzen, och dom av den 10 december 1998 i förenade målen C-127/96, C-229/96 och C-74/97, Hernández Vidal, samt de ovannämnda domarna i mål Allen m.fl. och mål Oy Liikenne.
- ⁽⁹⁸⁾ Till exempel de ovannämnda domarna i mål Süzen, Hidalgo m.fl., Allen m.fl. och Oy Liikenne.
- ⁽⁹⁹⁾ De ovannämnda domarna i mål Spijkers, Süzen, Sanchez Hidalgo m.fl. och Hernández Vidal.
- ⁽¹⁰⁰⁾ Dom av den 10 februari 1988, i mål C 324/86, Tellerup, "Daddy's Dance Hall", och ovannämnda mål Süzen, Hidalgo m.fl., Mayeur och Oy Liikenne.
- ⁽¹⁰¹⁾ Dom i målet Tellerup, "Daddy's Dance Hall", och ovannämnda mål Süzen, Hidalgo m.fl., Mayeur och Oy Liikenne. Direktivet gäller också om ett beslut om överlåtelse har tagits ensidigt av den offentliga myndigheten, i det särskilda fallet kommunen (dom av den 19 maj 1992 i mål C-29/91, Sophie Redmond Stichting). Den omständigheten att den tjänst som överlåts har utförts på koncession av en offentlig myndighet, som t.ex. en kommun, kan inte utesluta tillämpningen av direktivet, när verksamheten inte rör offentlig myndighetsutövning (ovannämnda mål Collino, punkt 32, och Hidalgo m.fl., punkt 24). En omorganisation av den offentliga förvaltningen eller en överföring av förvaltningsuppgifter mellan offentliga myndigheter är däremot inte en överlåtelse av verksamheter (dom av den 15 oktober 1996 i mål C-298/94, Henke; se ovannämnda mål Mayeur).
- ⁽¹⁰²⁾ Dom av den 25 januari 2001, mål C-172/99, särskilt punkterna 21/22.
- ⁽¹⁰³⁾ Se även generaladvokaten Légers förslag till avgörande i ovannämnda mål C-172/99, särskilt punkterna 28 till 37; se punkt 22 i domen.
- ⁽¹⁰⁴⁾ Tidigare nämnda mål Oy Liikenne, punkt 23.
-

III

(Upplysningar)

KOMMISSIONEN

FÖRTECKNING ÖVER GODKÄNDA SÖKANDE

ALLMÄNT UTTAGNINGSPROV KOM/B/1/00

BITRÄDANDE ASSISTENTER (B 5/B 4)

INOM INFORMATIONSTEKNIK OCH TELEKOMMUNIKATIONER

(2001/C 333/09)

ABANDA Jean-Sébastien	DE RIDDER Filip
AGAC Pascal	DE SCHRYVER Isabelle
ALEXANDREAS Dimitris	DE WAEN Olivier
ALIAGA ARTERO José	DELANNOY Marc
ANDERSSON Petteri	DELEHAYE Dominique
ANTONIOU Spyros	DELMARCHE Anne
ATTORESI Massimo	DELSARTE Laurent
BAGUETTE Yves	DUJARDIN Johannes
BALDO David	EMAER Luc
BANCZYK Liliane	FABIANI Claudio
BARBERO Marco	FASOLA Fabrice
BAYO BILBAO Jorge	FERRAND Karl
BEN Enrico	FORSLUND Torben
BERENGUER ROMEU Sofia	FOURNEAU Stéphane
BESOHE Bernard	GAGLIANO Rosario
BESSON Isabelle	GEORGIADIS George
BLAISE Bruno	GIUNTOLI Frederico
BONHOMME Laurence	GONZÁLEZ RIVERA Aniceto
BOUILLON Olivier	GUERIN Jean-Thomas
BOULET Grégoire	GUETTOUCHE Fatmi
BRUNI Alessandro	GUTFREUND Gabriel
BURTIN Hugues	HARDY Yves
CALUINO LÓPEZ Javier	HAVEN Hannu
CANSSE Samuel	HEIREMANS Thomas
CAPCARRERE François	HENDRICKX Robert
CARTON Vincent	HERMANS Pascal
CERRO GINES Jesús	HERRERO MONTALVO José
CLOSSET Bernard	HONORE Eric
COELHO Henrique	JACOBI Tobias
COLS Emmanuel	JADOUL Philippe
CONNELL Alan	KAY Roderick Neil
CONSTANTIN Gabriela	KINET Didier
CONTI Michele	KREMER Patrick
COYETTE Laurent	KRIES Roger
DAMBIERMONT Christine	KRÖPPL Christian
DE BACKER Patrick	KUMLIN Magnus
DE BEIR Philippe	LAMMENS Isabelle
DE CLERCQ Johan	LEBBINK Gerdina
DE RAMIRO CRESPO Teodoro	LENS Eric
DE REGGI Loris	LINCOLN Jonathan

LÓPEZ MILLÁN Rosa
LÜTTIG Carsten
LUPO Massimo
MABARDI Jean-Christophe
MARTÍNEZ RODRÍGUEZ Eva
MERCIER Laurent
MERMETY Frédéric
MODART Gilles
MONTOTO LÓPEZ César
MÜNSTER Frank
NASTOLL Holger
NICHELE Claudio
NILSSON Henrik
NORTON Alan
NOULIN Olivier
ORBIE Jan
ORDINANA CALABUIG Rosa María
PACHE Thierry
PALAZZO Fabrizio
PARDON Dominique
PAUMEN Alain
PERILLO Francesco
PETIT Thierry
PETTINELLI Lionello
PHILIPPE Daniel
PORROVECCHIO Jean-Jacques
POT Peter
PUERTAS GALLARDO Antonio
RANDRIAMBOLOLONA Yves
RILLO MILLÁN Dolores

RODRIGUES VIEIRA Jose
ROELS Gregory
ROOSELAER Hans
ROSSENBACH Wolfgang
ROSSI Franco
SAKELLARIOU Theodoros
SAKELLAROPOULOS Georgios
SÁNCHEZ POSADA Luis
SANMARTÍN MARTÍNEZ Fulgencio
SCANDIUZZI Valerio
SIMÓN DELGADO Ángel
SIMONS Philippe
SMITS Lieven
SUBIRANA RODRÍGUEZ Immaculada
TALPE Mitchell
VALLES FOIX Jordi
VAN DE WEYER Patrick
VAN GOETHEM Ignas
VAN WAAS Roland
VANDENBORRE Frank
VANDERHAEGEN Johan
VASSART Jean-Philippe
VÁZQUEZ RUÍZ María José
VERBERGT Jean-Marc
VLOEBERGH Stefan
VOLKEN Alain
VON LÖWIS OF MENAR Antje
VU DUC Hien
WEISS Peter

INBJUDAN ATT LÄMNA PROJEKTFÖRSLAG 2000–2002

Påminnelse: 18 januari 2002, sista datum att skicka in projektförslag för 2002 inom ramen för Leonardo da Vinci-programmet

(Generaldirektoratet för utbildning och kultur)

(2001/C 333/10)

I. Inbjudan att lämna projektförslag 2000–2002

Rådet har genom sitt beslut den 26 april 1999 (EGT L 146, 11 juni 1999, s. 33) antagit en andra fas av gemenskapens åtgärdsprogram för yrkesutbildning "Leonardo da Vinci".

Denna andra fas omfattar tidsperioden från 1 januari 2000 till 31 december 2006. En inbjudan från Europeiska gemenskapen att lämna projektförslag offentliggjordes 2000 (EGT C 23, 27.1.2000, s. 7) för åren 2000–2002. Denna inbjudan fastställer bland annat tidsplanen för att skicka in projektförslag.

Ansökningsformulären, i reviderad form för 2002, finns på Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/education/leonardo/leonardo2/forms_en.html

II. Tidsplan för 2002

Följande tidsplan har fastställts genom inbjudan att lämna projektförslag för 2002:

Åtgärd 1 (transnationell rörlighet):

— Sista datum för att skicka projektförslag till de nationella programkontoren: 18 januari 2002

Åtgärd 2 (pilotprojekt med undantag för temaåtgärder), åtgärd 3 (utveckling av språkkunskaper), åtgärd 4 (transnationella nätverk):

— Sista datum för att skicka projektförslag till det nationella programkontoret: 18 januari 2002

Åtgärd 5 (referensmaterial), temaåtgärder under åtgärd 2 (pilotprojekt), och projektförslag som skickas in av europeiska organisationer inom åtgärderna 2–5:

— Sista datum för att skicka projektförslag (tre original till Europeiska kommissionen, en kopia till det nationella programkontoret): 18 januari 2002

Efter ett första urval bland de preliminära projektförslagen, skall de slutliga projektförslagen skickas in senast den 10 maj 2002.

Anm.: För båda dessa datum är det poststämpelns datum som gäller.

III. Insändande av projektförslag

Projektansökarna skall skicka sina projektförslag i form av papperskopia. De ombedes att också skicka en elektronisk version för att underlätta arbetet, för dem själva, för de nationella programkontoren och för kommissionen, vid senare behandling av uppgifterna. (<http://leonardo.cec.eu.int/>).

För frågor angående hur man ska skicka den elektroniska versionen, ombedes ni hänvända er till följande adresser:

leonardo-helpdesk@cec.eu.int

eller

leonardo-helpdesk@socleoyouth.be

Berorende på vilken åtgärd som avses skall projektförslagen skickas till de nationella programkontoren eller till kommissionen på följande adresser:

— Ni finner adresserna till de nationella programkontoren på följande hemsida:

http://europa.eu.int/comm/education/leonardo/leonardo2_en.html

— Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för utbildning och kultur
Enhet B 2
Inbjudan att lämna projektförslag Leonardo da Vinci
Rue de la Loi/Wetstraat 200 (B-7, 06/10)
B-1049 Bryssel

IV. Ytterligare information

Ytterligare information om Leonardo da Vinci-programmet går att få via de nationella programkontoren för Leonardo da Vinci eller på följande Internetadress:

http://europa.eu.int/comm/education/leonardo/leonardo2/forms_en.html

Anm.: I förhållande till tidigare år har många förändringar gjorts i dokumenten på webbplatsen, särskilt avseende de finansiella delarna och betydelsen av spridning av projektresultaten.